

KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ

PIATA INŠTRUKCIA O SPRÁVNOM USKUTOČŇOVANÍ KONŠTITÚCIE DRUHÉHO VATIKÁNSKEHO KONCILU O POSVÄTNEJ LITURGII (*Sacrosanctum Concilium*, č. 36)

O POUŽÍVANÍ NÁRODNÝCH JAZYKOV VO VYDANIACH KNÍH RÍMSKEJ LITURGIE

LITURGIAM AUTHENTICAM

1. Posvätný Druhý vatikánsky ekumenický koncil vyjadril naliehavé odporúčanie, aby sa s veľkou starostlivosťou zachovala **autentická liturgia** zrodená zo živej a prastarej duchovnej tradície Cirkvi a s pastoračnou múdrosťou sa prispôsobila osobitným situáciám rôznych národov tak, aby veriaci s plným vedomím a aktívnou účasťou na liturgických úkonoch, predovšetkým pri slávení sviatostí, našli bohatý prameň milostí a možnosť neustále sa formovať v kresťanskom tajomstve.¹

2. Následne sa pod vedením Najvyšších veľkňazov začalo veľké dielo obnovy liturgických kníh rímskeho obradu, ktoré zahŕňalo preklad² do národných jazykov, s úmyslom uskutočniť starostlivú obnovu posvätnej liturgie, čo bolo jedným z hlavných cieľov tohto koncilu.

3. Liturgická obnova mala doteraz dobré výsledky vďaka práci a úsiliu mnohých, predovšetkým biskupov, ktorých starostlivosti a horlivosti sa zverila táto dôležitá a ťažká úloha. Rovnako sa vyžaduje veľká rozvaha a starostlivosť pri príprave liturgických kníh, ktoré sa majú vyznačovať zdravou náukou, presným vyjadrovaním a majú byť zbavené akýchkoľvek ideologických predsudkov. Majú byť tiež bohaté na také prejavy, prostredníctvom ktorých sa účinne ľudským jazykom v modlitbe vyjadria posvätné tajomstvá spásy a neporušená viera Cirkvi a najvyššiemu Bohu sa vzdá patričná úcta.³

4. Druhý vatikánsky ekumenický koncil vo svojich nariadeniach a dekrétach osobitne vyzdvihol liturgické obrady, cirkevné tradície a disciplínu kresťanského života vlastné tým par-

¹ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY EKUMENICKÝ KONCIL, Konštitúcia o Posvätnéj Liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 1, 14, 21, 33; porov. TRIDENTSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL, Sess. XXII, 17. september 1562, *De ss. Missæ sacrif.*, c. 8; Denz.-Schönm. n. 1749.

² Preklad daného textu do iného jazyka sa v latinčine často vyjadruje slovami *versio*, *conversio*, *interpretatio*, *redditio*, ale aj *mutatio*, *transductio* alebo podobnými výrazmi. To je aj prípad konštitúcie *Sacrosanctum Concilium* a mnohých iných nedávnych dokumentov Svätej stolice. Avšak význam, často pripísaný týmto termínom v moderných jazykoch, má za následok odchýlku alebo rozpor s originálnym textom a jeho významom. Z dôvodu, aby bola vylúčená akákoľvek nejednoznačnosť v tejto inštrukcii, ktorá pojednáva výlučne o tejto téme, bol uprednostnený výraz *translatio* s jemu príbuznými slovami. Hoci ich používanie predstavuje ťažkosť, čo sa týka štýlu latinčiny alebo pripomína novotvar, tieto výrazy majú určitý medzinárodný charakter a sú schopné vyjadriť súčasný úmysel Apoštolskej stolice, keďže ich je možné použiť v mnohých jazykoch bez nebezpečenstva omylu.

³ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgari-bus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 300-302.

tikulárnym cirkvám, predovšetkým východným, ktoré sa vyznačujú úctyhodnou starobylou a viacerými spôsobmi preukazujú tradíciu prijatú prostredníctvom Otcov od apoštolov.⁴ Koncil žiadal, aby tradície každej z týchto partikulárnych cirkví ostali neporušené a nedotknuté. Preto, hoci žiadal preskúmať rôzne ríty na základe zdravej tradície, stanovil zásadu zaviesť len také zmeny, ktorými sa podporí ich vlastný organický vývoj.⁵ Tá istá pozorná starostlivosť sa vyžaduje pri ochrane a autentickom zveľadovaní liturgických obradov, cirkevných tradícií a disciplíny latinskej Cirkvi, najmä rímskeho obradu. Túto starostlivosť treba vyvinúť aj pri preklade liturgických textov do národných jazykov, čo sa týka predovšetkým Rímskeho misála, ktorý má zostať významným znakom a nástrojom integrity a jednoty rímskeho obradu.⁶

5. S istotou možno potvrdiť, že práve rímsky obrad je už sám o sebe vzácnym príkladom a nástrojom opravdivej inkulturácie. Rímsky obrad sa totiž vyznačuje obdivuhodnou schopnosťou osvojiť si texty, spevy, gestá a obrady prevzaté zo zvyklostí a povahy rôznych národov a partikulárnych cirkví východu aj západu, a tak uskutočňovať náležitú jednotu, ktorá presahuje hranice jednotlivých regiónov.⁷ Táto vlastnosť je zjavná hlavne v jeho modlitbách, ktoré prejavujú schopnosť prekonať situáciu a okolnosti ich vzniku tak, že sa stávajú modlitbami kresťanov na každom mieste a v každom čase. Identita a základná jednota rímskeho obradu sa musia zachovať s najväčšou usilovnosťou pri príprave všetkých prekladov liturgických kníh⁸ nie ako historická spomienka, ale ako prejav teologických hodnôt cirkevného spoločenstva a jednoty.⁹ Dielo inkulturácie, ktorého súčasťou je preklad do národných jazykov, sa nemá považovať za prostriedok na vytváranie nových druhov alebo rodín obradov; naopak, je potrebné, aby sa akékoľvek prispôbenia, vykonané z kultúrnych alebo pastoračných dôvodov, stali súčasťou rímskeho obradu a boli doňho harmonicky začlenené.¹⁰

6. Od vyhlásenia Konštitúcie o posvätnéj liturgii si práca na preklade liturgických textov do národných jazykov, podnietená Apoštolskou stolicou, vyžiadala aj uverejnenie noriem a smerníc pre biskupov. Napriek tomu sa zistilo, že preklady liturgických textov si na rôznych miestach vyžadujú vylepšenie novou kontrolou alebo novým vydaním.¹¹ Zanedbania alebo chyby, ktoré sa dodnes nachádzajú v niektorých prekladoch do reči ľudu, v skutočnosti zabránili potrebnému procesu inkulturácie, najmä v prípade niektorých jazykov, čo znemožnilo Cirkvi položiť základy plnej, zdravšej a autentickej obnovy.

7. Zdá sa byť preto nevyhnutné, s využitím zrelšej skúsenosti, stanoviť novým spôsobom princípy prekladu, ktorých sa treba pridržať tak pri príprave budúcich prekladov, ako aj pri úpravách už používaných textov a presnejšie definovať už vydané normy so zreteľom na mnohé problémy a okolnosti dnešných čias. Aby sa čo najlepšie využili skúsenosti nadobud-

⁴ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Dekrét o Východných cirkvách *Orientalium Ecclesiarum*, č. 1.

⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 4; Dekrét *Orientalium Ecclesiarum*, č. 2, 6.

⁶ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 38; PAVOL VI., Apoštolská konštitúcia *Missale Romanum*: AAS 61 (1969) 217-222. Porov. Rímsky Misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 399.

⁷ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Štvrtá inštrukcia o správnom uskutočňovaní Konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnéj Liturgii *Varietates legitimæ*, č. 17: AAS 87 (1995) 294-295; Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 397.

⁸ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 38; Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 397.

⁹ PAVOL VI., Príhovor Rade na uskutočňovanie Konštitúcie o posvätnéj Liturgii, 14. október 1968: AAS 60 (1968) 736.

¹⁰ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, č. 36: AAS 87 (1995) 294-295; porov. tiež Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 398.

¹¹ Porov. JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Vicesimus quintus annus*, 4. december 1988, č. 20: AAS 81 (1989) 916.

nuté od koncilu, zdá sa veľmi vhodné stanoviť ako orientačný bod tie normy, ktoré sa v uskutočnených prekladoch ukázali ako veľmi užitočné a označiť tie, ktorým sa treba pri budúcich prekladoch vyhnúť. Zdá sa byť skutočne nevyhnutné nanovo zvážiť pravé poňatie liturgického prekladu, aby preklady posvätej liturgie do národných jazykov boli spoľahlivé ako autentický hlas Božej Cirkvi.¹² Táto inštrukcia teda predvída a snaží sa pripravovať nové obdobie obnovy, ktorá má byť primeraná povahe a tradícii partikulárnych cirkví, ale tiež má vo všetkom zaručiť vieru a jednotu celej Božej Cirkvi.

8. To, čo sa v tejto inštrukcii stanovuje, nahrádza všetky doteraz vydané normy v tejto veci, okrem inštrukcie *Varietates legitimæ* vydané Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí 25. januára 1994; tieto nové normy sa majú brať do úvahy spoločne s uvedenou inštrukciou.¹³ Normy obsiahnuté v tejto inštrukcii nech sa považujú za platné pre preklady liturgických textov rímskeho obradu a s príslušnými zmenami (*mutatis mutandis*) v ostatných právom uznaných rítoch latinskej Cirkvi.

9. Tam, kde to Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí bude považovať za potrebné, sa po porade s biskupmi, ktorých sa to týka, pripraví dokument nazvaný „*ratio translationis*“, vydaný pod autoritou toho istého dikastéria, v ktorom sa zásady prekladov, uvedené v tejto inštrukcii, budú aplikovať presnejšie vzhľadom na konkrétny jazyk. Tento dokument môže podľa okolností obsahovať rôzne prvky, ako napríklad zoznam výrazov ľudovej reči zodpovedajúcich latinským výrazom, stanovenie princípov zohľadňujúcich osobitne konkrétny jazyk a iné.

I. VÝBER NÁRODNÝCH JAZYKOV, KTORÉ MOŽNO POUŽÍVAŤ V LITURGI

10. V prvom rade treba uvažovať o výbere jazykov, ktoré sa dovoľia používať v liturgických sláveniach. Je totiž vhodné na každom území vypracovať pastoračný plán, ktorý zohľadní, aké hlavné jazyky sa tam používajú, s rozlíšením medzi jazykmi, ktorými ľudia spontánne hovoria a medzi tými, ktoré zostávajú len predmetom kultúrnych záujmov, keďže neslúžia prirodzenej komunikácii v rámci pastorácie. Pri príprave a uskutočňovaní tohto plánu treba mať na zreteli, aby výberom národných jazykov zavádzaných na používanie v liturgii, neboli veriaci rozdelení na malé skupiny, lebo môže nastať nebezpečenstvo, že sa medzi občanmi podpora nezhody na škodu jednoty národov, ako aj jednoty partikulárnych cirkví i univerzálnej Cirkvi.

11. V tomto pláne nech sa jasne rozlíši medzi jazykmi, ktoré sa všeobecne používajú v pastoračnej komunikácii a medzi tými, ktoré sa majú používať v posvätej liturgii. Pri príprave tohto plánu treba zohľadniť zásadu potrebnej podpory, ktorá napomôže používaniu konkrétneho jazyka, ako je počet kňazov, diakonov a laických spolupracovníkov, ktorí reč ovládajú, tiež počet odborníkov, ktorí dokážu v zhode s predloženými zásadami vypracovať preklad všetkých liturgických kníh rímskeho obradu; rovnako finančné a technické prostriedky na vytvorenie prekladov a na tlač kníh skutočne vhodných pre liturgické používanie.

12. Okrem toho treba v liturgickej oblasti rozlišovať medzi jazykmi a nárečiami. Zvlášť nárečia, ktoré nepodporujú všeobecnú akademickú a kultúrnu formáciu, nemôžu byť prijaté na plné používanie v liturgii, lebo im chýba stálosť a rozsah, ktoré sa v širšom meradle vyžadujú pre liturgický jazyk. V žiadnom prípade nemá príliš narastať počet partikulárnych litur-

¹² Porov. PAVOL VI., Príhovor k prekladateľom liturgických textov do národných jazykov, 10. november 1965: AAS 57 (1965) 968.

¹³ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*: AAS 87 (1995) 288-314.

gických jazykov.¹⁴ Je to potrebné preto, aby sa pri liturgických sláveniach v rámci územia toho istého národa podporovala určitá jazyková jednota.

13. Jazyk, ktorý sa neprijal do plného používania v liturgii, nemusí byť ešte preto celkom vylúčený z oblasti liturgie. Môže sa používať aspoň príležitostne pri modlitbe veriacich, v spievaných textoch, vo výzvach alebo v častiach homílie, zvlášť, ak ide o vlastnú reč zúčastnených veriacich. Avšak ostáva stále možnosť použiť latinčinu alebo iný veľmi rozšírený jazyk v danom národe, aj keď nie je rečou všetkých a ani väčšiny veriacich, ktorí sa zúčastňujú na liturgickom slávení, za predpokladu, že sa vyhne nezhode medzi veriacimi.

14. Pretože používanie jazykov v liturgii zo strany Cirkvi môže ovplyvniť rozvoj samotného jazyka, dokonca ho môže aj obmedziť, treba sa postarať o podporu tých jazykov, ktoré, aj keď nemajú dlhú literárnu tradíciu, môžu byť používané väčším počtom osôb. Je potrebné vyhnúť sa nárečovej roztrieštenosti, hlavne ak niektorý dialekt prechádza z hovorovej formy do písomnej. Naopak, je vždy žiaduce, aby sa chránili a podporovali jazykové formy, ktoré sú spoločné ľudským komunitám.

15. Úlohou konferencie biskupov bude určiť, ktoré z jazykov jestvujúcich na ich území sa plne alebo čiastočne prevezmú do používania. Tieto rozhodnutia si vyžadujú preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskej stolice skôr, ako sa akýmkoľvek spôsobom začne práca na preklade.¹⁵ Konferencia biskupov, prv ako prijme v tejto veci rozhodnutie, si má vyžiadať písomnú mienku odborníkov a iných spolupracovníkov; ich názory sa majú zároveň s ostatnými spismi poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí spolu so správou (*relatio*), ako je to uvedené nižšie v čl. 16.

16. Čo sa týka rozhodnutia konferencie biskupov o prijatí národného jazyka do používania v liturgii, treba zachovať to, čo nasleduje (porov. čl. 79):¹⁶

a) Na zákonné schválenie dekrétov sa vyžadujú dve tretiny tajných hlasov všetkých, ktorí v konferencii biskupov majú rozhodujúci hlas;

b) Všetky dokumenty, ktoré má preskúmať Apoštolská stolica, vyhotovené v dvoch exemplároch, podpísané predsedom a sekretárom konferencie a náležite opatrené jej pečaťou, sa majú poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí. Tieto spisy majú obsahovať nasledujúce údaje:

- i) mená biskupov alebo im podľa práva rovných, ktorí sa zúčastnili zasadania;
- ii) správu o prerokovaných záležitostiach, ktorá musí obsahovať výsledok hlasovaní týkajúcich sa jednotlivých dekrétov s uvedením počtu súhlasných hlasov, nesúhlasných hlasov a počtu tých, ktorí sa zdržali hlasovania;
- iii) jasné uvedenie jednotlivých častí liturgie, pre ktoré sa stanovuje používanie národného jazyka.

c) V osobitnej správe má byť jasne uvedený jazyk, o ktorý ide, ako aj dôvody, pre ktoré sa navrhuje zavedenie jazyka na používanie v liturgii.

17. Čo sa týka používania „umelých“ jazykov, ktoré sa z času na čas navrhuje, schválenie textov, ako aj udelenie povolenia používať ich pri liturgických úkonoch, sú výlučne rezervo-

¹⁴ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov „*De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*“, 5. jún 1976: *Notitiae* 12 (1976) 300-301.

¹⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 36 §3; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, list predsedom konferencií biskupov „*De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*“, 5. jún 1976: *Notitiae* 12 (1976) 300-301.

¹⁶ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 36 §3; PAVOL VI., Apoštolský list *Sacram Liturgiam*, 25. január 1964: AAS 56 (1964) 143; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Oecumenici*, 26. september 1964, č. 27-29: AAS 56 (1964) 883; porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiae* 12 (1976) 300-302.

vané Svätej stolici. Takéto povolenie sa udeľuje len za zvláštnych okolností, pre pastoračné dobro veriacich a po porade s biskupmi, ktorých sa to týka.¹⁷

18. Na slávnostiach, ktoré sa usporiadajú pre cudzojazyčné osoby, ako sú prisťahovalci, migranti, pútnici, atď., je dovolené so súhlasom diecézneho biskupa sláviť posvätnú liturgiu v národnom jazyku známom týmto ľudom s použitím liturgickej knihy, ktorá bola schválená kompetentnou autoritou a preskúmaná (*recognitio*) Apoštolskou stolicou.¹⁸ Ak sa takéto slávnosti v istom období častejšie opakujú, nech pošle diecézny biskup stručnú správu Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí, v ktorej uvedie okolnosti, počet účastníkov a použité vydania kníh.

II. PREKLAD LITURGICKÝCH TEXTOV DO NÁRODNÝCH JAZYKOV

1. Všeobecné princípy platné pre každý preklad

19. Slová Svätého písma, ako aj iné slová, ktoré sa prednášajú pri liturgických sláveniach, predovšetkým pri vysluhovaní sviatostí, nemajú za cieľ v prvom rade odzrkadľovať vnútornú situáciu veriacich, ale vyjadrovať pravdy, ktoré presahujú hranice času a miesta. Prostredníctvom týchto slov totiž vždy rozpráva Boh s Nevestou svojho milovaného Syna, Duch Svätý vovádza veriacich do plnej pravdy a Kristovmu slovu v nich umožňuje plnšie prebývať; Cirkev zachováva a odovzdáva všetko, čím ona samotná je, a všetko, čo verí, keď pozdvihuje k Bohu prostredníctvom Krista a v sile Ducha Svätého modlitby všetkých veriacich.¹⁹

20. Latinské liturgické texty rímskeho obradu, keďže čerpajú zo stáročia cirkevnej skúsenosti pri odovzdávaní viery Cirkvi prijatej od Otcov, sú samy ovocím nedávno vykonanej liturgickej obnovy. Aby sa tak veľké a tak bohaté dedičstvo zachovalo a odovzdalo počas stáročia, treba predovšetkým pamätať na zásadu, že preklad liturgických textov rímskej liturgie nemá byť v prvom rade dielom kreatívnej inovácie, ale verným a presným prenesením originálnych textov do národného jazyka. Hoci je dovolené uchýliť sa k opisným vyjadreniam a stanoviť syntax a štýl, ktoré umožnia plynulý národný text a vhodný rytmus modlitieb ľudu, predsa len je potrebné, ak je to možné, aby originálny alebo prvotný text bol preložený úplne a presne, bez vynechaní alebo prídavkov, čo sa týka obsahu, bez parafráz a komentárov. Prispôbenia zvláštnostiam a povahe rôznych národných jazykov sa majú vykonať rozvážne a opatrne.²⁰

21. Zvlášť pri prekladoch, určených pre národy, ktoré len nedávno prijali kresťanskú vieru, vernosť a zhoda s významom originálneho textu si občas vyžaduje, aby sa bežne používané slová použili novým spôsobom, aby sa vytvorili nové slová alebo výrazy, aby sa slová originálneho textu písomne prispôbili alebo upravili výslovnosti národného jazyka,²¹ prípadne, aby sa použili jazykové zvraty, ktoré úplne vyjadrujú zmysel latinského textu, hoci sa slovami alebo syntaxou od neho líšia. Takéto opatrenia, predovšetkým tie väčšieho významu, nech sa

¹⁷ Porov. napr. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, *Normæ de celebranda Missa in „esperanto“*, 20. marec 1990: *Notitiæ* 26 (1990) 693-694.

¹⁸ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 41: AAS 56 (1964) 886.

¹⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 33; Dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei Verbum*, č. 8; porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 2.

²⁰ Porov. RADA NA USKUTOČŇOVANIE KONŠTITÚCIE O POSVÄTNEJ LITURGI, List predsedom konferencií biskupov, 21. jún 1967: *Notitiæ* 3 (1967) 296; Kardinál štátny sekretár, List pro-prefektovi Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, 1. február 1997.

²¹ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994, č. 53: AAS 87 (1995) 308.

predložia na posúdenie všetkým biskupom, ktorých sa to týka, skôr ako sa vložia do definitívneho textu. Okrem toho, nech sa detailne spomenú v správe, o ktorej sa hovorí nižšie v článku 79. Osobitnú opatrnosť treba zachovať pri prijímaní výrazov používaných v nekresťanských náboženstvách.²²

22. Prispôsobenia textov podľa článkov 37 – 40 Konštitúcie *Sacrosanctum Concilium* treba považovať za odpoveď na opravdivé kultúrne a pastoračné potreby a nemajú prameniť len z čistej túžby po novote a zmene. Rovnako nech sa nepovažujú za prostriedok pre úpravu typických vydání alebo zmenu ich teologických vyjadrení, ale nech sa riadia normami a postupmi uvedenými v spomenutej Inštrukcii *Varietates legitimæ*.²³ Preto preklady liturgických kníh do národných jazykov, ktoré sa predkladajú Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí na preskúmanie (*recognitio*), nech obsahujú, okrem samotného prekladu s úpravami vyslovene povolenými v typických vydaniach, iba úpravy a zmeny, ktoré boli predtým písomne súhlasené tým istým dikastériom.

23. Pri preklade textu cirkevnej kompozície, hoci je užitočné prekonzultovať zistené pramene tohto textu a postupovať s pomocou historických alebo iných vedeckých pomôcok, predsa sa však vždy musí prekladať len samotný text latinského typického vydania.

Vždy, keď sú uvedené v biblickom alebo liturgickom texte slová pochádzajúce z iných antických jazykov (napr. slová *Alleluia* a *Amen*, aramejské výrazy nachádzajúce sa v Novom zákone, grécke slová prevzaté z *Trisagion*, ktoré sa prednášajú v *Impropériách* Veľkého piatku, a *Kyrie eleison* v *Ordo Missæ*, rovnako ako mnoho vlastných mien), treba zvážiť, či sa majú ponechať aj v novom preklade do národného jazyka, aspoň ako jedna z možností na výber. Napokon starostlivé rešpektovanie originálneho textu bude niekedy vyžadovať takýto postup.

24. Okrem toho nie je dovolené vyhotovovať preklady z už vyhotovených prekladov do iných jazykov, lebo preklady sa majú robiť bezprostredne z originálnych textov, teda z latinčiny, čo sa týka liturgických textov cirkevnej kompozície, z hebrejčiny, aramejčiny alebo gréčtiny, podľa okolností, pokiaľ ide o text Svätého písma.²⁴ Pri príprave prekladov Svätého písma pre používanie v liturgii sa má ako pomocný nástroj použiť text Novej Vulgáty schválený Apoštolskou stolicou, ako to uvádza táto inštrukcia na inom mieste, aby sa zachovala exegetická tradícia vlastná latinskej liturgii.

25. Aby bol obsah originálneho textu prístupný a zrozumiteľný aj veriacim, ktorým chýba osobitná intelektuálna formácia, nech sa preklady vyznačujú ľahko pochopiteľným jazykom, ktorý ale zachová dôstojnosť, krásu a vieroučnú presnosť týchto textov.²⁵ Slovmi chvály a poklony, ktoré podnecujú úctu a vdáčnosť voči Božiemu majestátu, jeho moci, milosrdenstvu a transcendentnosti, budú preklady odpovedať na hlad a smäd po živom Bohu, ktorý pociťujú ľudia našej doby, a tak prispievať aj k dôstojnosti a kráse samotného liturgického slávenia.²⁶

26. Povaha liturgických textov, ako veľmi účinného prostriedku na vstúpanie základov viery a kresťanských mravov do života veriacich,²⁷ má byť v prekladoch zachovaná so všetkou starostlivosťou. Preklad textov musí byť taktiež v súlade so zdravou náukou.

²² KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994, č. 39: AAS 87 (1995) 303.

²³ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994: AAS 87 (1995) 288-314; porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie, *Všeobecné smernice*, č. 397.

²⁴ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 40, a: AAS 56 (1964) 885.

²⁵ Porov. PAVOL VI., Príhovor k prekladateľom liturgických textov do národných jazykov, 10. november 1965: AAS 57 (1965) 968; KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994, č. 53: AAS 87 (1995) 308.

²⁶ Porov. JÁN PAVOL II., Príhovor k niektorým biskupom Spojených Štátov Amerických na návšteve *Ad limina Apostolorum*, 4. december 1993, č. 2: AAS 86 (1994) 755-756.

²⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 33.

27. Je síce potrebné vyhnúť sa slovám a výrazom, ktoré pre svoju prílišnú zastaranosť alebo nezvyčajnosť nemožno ľahko porozumieť, napriek tomu majú byť liturgické texty považované skôr za hlas modliacej sa Cirkvi ako len určitej skupiny alebo jednotlivcov, a preto nemajú byť príliš späté s bežným spôsobom vyjadrovania. Ak sa v liturgických textoch môžu použiť slová alebo výrazy, ktoré sa líšia od zvyčajného a každodenného spôsobu vyjadrovania, vedie to nezriedka k tomu, že sa texty ľahšie zapamätajú a účinnejšie sa vyjadria nadprirodzené veci. Zdá sa, že zachovanie princípov uvedených v tejto inštrukcii prispeje k tomu, aby sa postupne vytvoril v každom národnom jazyku posvätný štýl, a aby bol uznaný ako vlastný liturgický jazyk. Tiež sa môže stať, že určitý spôsob vyjadrovania, ktorý sa pokladá v hovorovej reči za trochu zastaraný, ostane v liturgickom kontexte zachovaný. Podobne pri preklade úryvkov v Biblii, ktoré obsahujú neuhladené slová alebo výrazy, sa treba vyvarovať nerozvážnej snahe túto osobitosť odstrániť. Tieto zásady majú uchrániť liturgiu od potreby častých úprav, ak by sa rôzne spôsoby vyjadrovania vytrácali z bežného používania.

28. Posvätná liturgia zasahuje nielen rozum človeka, ale aj celú jeho osobu, ktorá je „subjektom“ plnej a uvedomelej účasti na liturgickom slávení. Prekladatelia nech preto nechajú znaky a obrazy textov a aj úkony obradov hovoriť samé za seba a nech sa nesnažia urobiť explicitným to, čo je v originálnom texte implicitné. Z tohto dôvodu sa treba vyhnúť pridávaniu vysvetľujúcich textov, ktoré sa nenachádzajú v typickom vydaní. Navyše nech sa dbá na to, aby sa v národných vydaniach ponechalo aspoň niekoľko latinských textov, zvlášť z neoceniteľného pokladu gregoriánskeho spevu, ktorý Cirkev považuje za vlastný rímskej liturgii, a ktorý si má preto v liturgických úkonoch, pri zachovaní rovnosti všetkého ostatného, udržať prvé miesto.²⁸ Tento spev totiž v najvyššej miere prispieva k pozdvihnutiu ľudského ducha k nadprirodzeným veciam.

29. Je úlohou homílie a katechézy vykladať význam liturgických textov²⁹ tak, aby sa dôkladne vyjasnil úmysel Cirkvi s ohľadom na členov partikulárnych cirkví alebo cirkevných spoločenstiev oddelených od plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, na spoločenstvá Židov alebo príslušníkov iných náboženstiev, ako aj vzhľadom na pravú dôstojnosť a rovnosť všetkých ľudí.³⁰ Podobne je úlohou katechéz alebo toho, kto prednáša homíliu, aby sprostredkovali správny zmysel textov zbavený akýchkoľvek predsudkov alebo nespravodlivej diskriminácie vzhľadom na osoby, pohlavie, sociálne podmienky, pôvod a iné, ktoré sa v textoch posvätné liturgie v žiadnom prípade nenachádzajú. Aj keď takéto uvažovanie je niekedy pomocou pri voľbe medzi rôznymi prekladmi určitého výrazu, nemá to byť predsa dôvodom na zmenu náležite schváleného biblického alebo liturgického textu.

30. V mnohých rečiach existujú podstatné mená a zámená, ktoré majú tú istú formu pre obidva rody, mužský a ženský. Snaha, aby sa zmenilo takéto používanie, sa nemá nevyhnutne považovať za výsledok alebo prejav autentického vývoja takého jazyka. Je síce potrebné postarať sa prostredníctvom katechézy, aby sa takýmto slovám naďalej rozumelo v tomto inkluzívnom význame, v samotných prekladoch však často nie je možné použiť odlišné slová bez ujmy na presnom význame textu, harmonickom vzťahu rôznych slov a výrazov alebo na je-

²⁸ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 116; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Musicam sacram*, 5. marec 1967, č. 50: AAS 59 (1967) 314; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, List, ktorým bol biskupom poslaný zväzok *Iubilare Deo*, 14. apríl 1974: *Notitiae* 10 (1974) 123; JÁN PAVOL II., List *Dominicae Cenae*, 24. február 1980, č. 10: AAS 72 (1980) 135; Príhovor k niektorým biskupom Spojených štátov Amerických na návšteve *Ad limina Apostolorum*, 9. október 1998, č. 3: AAS 91 (1999) 353-354; porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie, *Všeobecné smernice*, č. 41.

²⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 35, 52; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Oecumenici*, č. 54: AAS 56 (1964) 890; porov. JÁN PAVOL II., Apoštolská exhortácia *Catechesi tradendae*, 16. október 1979, č. 48: AAS 71 (1979) 1316; Rímsky misál, tretie typické vydanie, *Všeobecné smernice*, č. 65.

³⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Dekrét o ekumenizme *Unitatis redintegratio*; Deklarácia o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám *Nostra aetate*.

ho uhladenosti. Ak napríklad originálny text používa jeden výraz na vyjadrenie spojitosti medzi jednotlivcom a celistvosťou a jednotou ľudskej rodiny alebo spoločenstva (ako hebrejské slovo „*adam*“, grécke „*anthropos*“, latinské „*homo*“), tento spôsob vyjadrovania originálneho textu sa musí zachovať v preklade. Rovnako ako to bolo aj v iných dobách, Cirkev si sama musí slobodne určiť spôsob reči, ktorý najlepšie vyhovuje jej učiteľskej úlohe a nesmie sa podriaďovať vonkajším lingvistickým normám, ktoré by tejto úlohe škodili.

31. Osobitne: je potrebné vyhnúť sa systematickým návrhom na nerozvážne riešenia, akými sú ľahkovážne nahrádzanie slov, zmena singuláru na plurál, rozdelenie jednoslovných výrazov s kolektívnym významom na časti v mužskom a ženskom rode, alebo zavedenie neosobných a abstraktných výrazov, čo môže zabrániť preneseniu plného a celistvého významu niektorého slova alebo výrazu originálneho textu. Takéto riešenia skrývajú v sebe nebezpečenstvo, že vnesú do prekladu teologické a antropologické ťažkosti. Toto sú ďalšie osobitné normy:

a) Keď ide o všemohúceho Boha alebo o jednotlivé osoby Najsvätejšej Trojice, musí sa zachovať pravda tradície a prax daného jazyka ohľadom používania rodu.

b) Treba vynaložiť zvláštnu starostlivosť, aby sa spojenie slov „*Filius hominis*“ (Syn človeka) verne a presne prekladalo. Veľká kristologická a typologická hodnota tohto výrazu vyžaduje, aby sa na preklad použilo také pravidlo jazyka, ktoré zaistí, že sa tomuto slovnému spojeniu porozumie v kontexte celého prekladu.

c) Slovo „*patres*“ (otcovia), ktoré sa vyskytuje v mnohých biblických úryvkoch a v liturgických textoch cirkevnej kompozície, sa má preložiť do národných jazykov zodpovedajúcim slovom mužského rodu, pretože sa vzťahuje na patriarchov a kráľov vyvoleného národa v Starom zákone alebo na otcov Cirkvi.

d) Pokiaľ je to v konkrétnom národnom jazyku možné, nech sa zachová radšej užívanie zámena ženského rodu ako stredného, keď sa odkazuje na Cirkev.

e) Slová, ktoré označujú príbuzenstvo alebo iné významné vzťahy, ako „*frater*“ (brat), „*soror*“ (sestra), atď., ktoré sú na základe kontextu jasne mužského alebo ženského rodu, nech sa pri preklade zachovávajú.

f) Nech sa ponechá v národnom jazyku, pokiaľ je to možné, gramatický rod anjelov, démonov, pohanských bohov a bohýň na základe originálneho textu.

g) Vo všetkých týchto prípadoch je potrebné zachovať zásady uvedené vyššie v článkoch 27 a 29.

32. Nie je dovolené, aby preklad užšie ohraničoval plný význam originálneho textu. Treba sa preto vyhnúť výrazom, ktoré sú charakteristické pre komerčnú reklamu, politické alebo ideologické programy, meniace sa zvyky alebo také, ktoré sú vlastné oblastným nárečiam alebo sú viacvýznamové. Keďže odborné príručky štýlu alebo podobné publikácie niekedy tieto tendencie pripúšťajú, nemôžu slúžiť ako návod na liturgický preklad. Ale diela, ktoré sú vo všeobecnosti v príslušnej reči považované za „klasické“, môžu byť užitočné ako podklad pre ich slovnú zásobu a používanie.

33. Používanie veľkých písmen v liturgických textoch typického latinského vydania, ako aj v liturgickom preklade Svätého písma – či je to z dôvodu úcty alebo z iného teologicky významného dôvodu – nech sa v národnom jazyku ponechá, pokiaľ to len štruktúra daného jazyka dovoľuje.

2. Ďalšie normy pre preklad Svätého písma a pre prípravu Lekcionárov

34. Je vhodné pripraviť preklad Svätého písma v súlade so zásadami zdravej exegézy a vynikajúcej literárnej kvality, ale tiež s ohľadom na osobitosti liturgického používania, čo sa týka štýlu, výberu slov a voľby medzi viacerými možnosťami interpretácie.

35. Kde nie je taký preklad Svätého písma v príslušnom jazyku, bude nevyhnutné použiť už skôr pripravenú verziu, a preklad vhodne upraviť podľa zásad tejto inštrukcie, aby ho bolo možné použiť v liturgickom kontexte.

36. Aby si mohli veriaci zapamätať aspoň najdôležitejšie texty Svätého písma, ktorými by sa formovali aj v súkromných modlitbách, je veľmi dôležité, aby preklad Svätého písma, určený pre liturgické používanie, bol jednotný a stály tak, aby na každom území jestvoval len jeden schválený preklad, ktorý sa použije vo všetkých častiach rôznych liturgických kníh. Táto stálosť sa zvlášť vyžaduje v prekladoch posvätných kníh, ktoré sa častejšie používajú, ako napríklad v Žaltári, ktorý je základnou modlitebnou knihou kresťanského ľudu.³¹ Konferencie biskupov sa naliehavo povzbudzujú, aby pre svoje územie zabezpečili prípravu a vydanie celého prekladu Svätého písma, určeného na súkromné štúdium a čítanie veriacich, ktoré by z každej stránky zodpovedalo textu používanému v posvätnnej liturgii.

37. Ak biblický preklad, z ktorého je zostavený Lekcionár, používa výrazy, ktoré sa odlišujú od latinského liturgického textu, je potrebné si uvedomiť, že vo všetkom, čo sa týka stanovenia kánonického textu Svätého písma, je smerodajné vydanie Novej Vulgáty.³² V preklade deuterokanonických kníh a všade inde, kde môže existovať viacero tradícií rukopisov, musí byť liturgický preklad pripravený v zhode s tou tradíciou, ktorú nasleduje vydanie Novej Vulgáty. Ak už skôr pripravený preklad odráža voľbu protirečiacu vydaniu Novej Vulgáty, čo sa týka východiskovej textovej tradície, usporiadania veršov a pod., pri príprave akéhokoľvek Lekcionára treba rozdiely upraviť tak, aby bola zachovaná zhoda so schváleným latinským liturgickým textom. Pri príprave nových prekladov bude užitočné, aj keď nie povinné, aby číslovanie veršov čo najpresnejšie sledovalo tento text.

38. Často sa stáva, že na základe kritických vydaní a so súhlasom odborníkov sa zavedie odlišné znenie niektorého verša. To ale nie je dovolené v prípade liturgických textov, ak ide o prvky, ktoré sú dôležité pre ich spätosť s liturgickým kontextom alebo, ak by sa to protivilo zásadám tejto inštrukcie. Na miestach, kde chýba konsenzus textovej kritiky, treba venovať osobitnú pozornosť verzii, ktorú obsahuje schválený latinský text.³³

39. Vymedzenie biblických perikop nech sa úplne zhoduje s Poriadkom omšových čítaní (*Ordo lectionum Missæ*) alebo podľa okolností s inými schválenými a preskúmanými (*recognitio*) liturgickými textami.

40. Nech sa pri zachovaní požiadaviek zdravej exegézy vynaloží všetka starostlivosť na to, aby sa zachovali slová biblických statí, ktoré sa všeobecne používajú v katechéze a v modlitbách ľudovej zbožnosti. Na druhej strane sa treba nadovšetko usilovať, aby sa nepreberali slová a štýl, ktorý by si katolícky ľud ľahko pomýlil s výrazovými prostriedkami nekatolíckych cirkevných spoločenstiev alebo iných náboženstiev, aby tak nedošlo k zmätkom alebo ťažkostiam.

41. Treba dbať o to, aby sa preklady zhodovali s takým chápaním biblických statí, ktoré vyplýva z liturgického požívania a tradície cirkevných otcov, zvlášť čo sa týka veľmi dôležitých textov ako sú žalmy a čítania na hlavné sviatky liturgického roka; v týchto prípadoch treba starostlivo dbať o to, aby preklad vyjadroval tradičný kristologický, typologický

³¹ Porov. PAVOL VI., Apoštolská konštitúcia *Laudis canticum*, 1. november 1970, č. 8: AAS 63 (1971) 532-533; Posvätné ofícium, Liturgia hodín podľa rímskeho obradu, druhé typické vydanie 1985: *Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, č. 100; JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Vicesimus quintus annus*, č. 8: AAS 81 (1989) 904-905.

³² Porov. TRIDENTSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL, Sessio IV, 8. apríl 1546, *De libris sacris et de traditionibus recipiendis*, a *De vulgata editione Bibliorum et de modo interpretandi s. Scripturam*: Denz.-Schönm., č. 1501-1508; JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Scripturarum thesaurus*, 25. apríl 1979: AAS 71 (1979) 558-559.

³³ Porov. PAVOL VI., Príhovor kardinálom a prelátom Rímskej kúrie, 23. december 1966, č. 11: AAS 59 (1967) 53-54; porov. Príhovor kardinálom a prelátom Rímskej kúrie, 22. december 1977: AAS 70 (1978) 43; porov. JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Scripturarum thesaurus*, 25. apríl 1979: AAS 71 (1979) 558; *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum*, druhé typické vydanie 1986, Præfatio ad Lectorem.

a duchovný význam a poukazoval na jednotu a úzky vzťah medzi Starým a Novým zákonom.³⁴ Preto platí:

a) je vhodné sa pridržať vydania Novej Vulgáty, keď je potrebné zvoliť medzi viacerými možnými spôsobmi prekladu textu ten najvhodnejší na vyjadrenie významu, daného tradičnou interpretáciou a prijatého latinskou liturgickou tradíciou;

b) za tým účelom sa treba odvolať aj na najstaršie preklady Svätého písma ako je grécky preklad Starého zákona všeobecne nazvaný „Septuaginta“ (*a LXX viris*), ktorý kresťania používali už od prvotných čias Cirkvi;³⁵

c) podľa už od nepamäti prijatej tradície, ktorá je zrejmä aj vo vyššie spomenutom preklade Septuaginty, sa má meno všemohúceho Boha, vyjadrené v hebrejčine posvätným tetragramom a preložené do latinčiny výrazom „*Dominus*“, v každom národnom jazyku vyjadriť slovom toho istého významu.

Prekladateľom sa nakoniec vrelo odporúča, aby pozorne vzali do úvahy históriu exegézy, ktorá sa dá odvodiť z biblických úryvkov citovaných v spisoch cirkevných otcov a tiež z biblických obrazov častých v umení a kresťanských hymnoch.

42. Hoci je potrebné dávať pozor, aby nebol zatienený historický kontext biblických statí, prekladateľ by mal mať tiež na zreteli, že Božie slovo ohlasované v liturgii nie je iba historickým dokumentom. Biblický text totiž nepojednáva iba o významných osobách a udalostiach Starého a Nového zákona, ale aj o tajomstvách spásy, a tak sa vzťahuje na veriacich dnešnej doby a na ich životy. Pri rešpektovaní princípu vernosti originálnemu textu, keď niektorý výraz ponúka na výber z viacerých možností prekladu, treba zvoliť takú možnosť, ktorá umožní poslucháčovi rozoznať seba samého a aspekty vlastného života, najživšie ako je to možné, v osobách a udalostiach nachádzajúcich sa v texte.

43. Všetky výrazové prostriedky, ktoré predstavujú podobu a správanie nebeských bytostí ľudskou formou alebo ich vyjadrujú ohraničenými a konkrétnymi výrazmi, čo sa stáva často v biblickom jazyku (antropomorfizmus), si vždy zachovávajú svoju účinnosť, ak sú preložené doslovne, ako vo vydaní Novej Vulgáty slová *ambulare*, *brachium*, *digitus*, *manus*, alebo *vultus (Dei)*, rovnako ako *caro*, *cornu*, *os*, *semen* a *visitare*. Je lepšie, ak sa takéto výrazy nevyvetľujú alebo neinterpretujú abstraktnejším alebo všeobecnejším ľudovým výrazom. Čo sa týka niektorých výrazov, napríklad tých, ktoré sú preložené v Novej Vulgáte ako *anima* a *spiritus*, majú sa zachovať princípy spomenuté vyššie v článkoch 40 – 41. Preto sa treba vyhnúť nahrádzaniu týchto výrazov osobným zámenom alebo abstraktnejším výrazom, iba ak by to bolo v danom prípade nevyhnutné. Treba mať na pamäti, že doslovný preklad výrazov, ktorý môže spočiatku v národnom jazyku znieť zvláštne, môže z tohto dôvodu podnieť u poslucháča záujem a poskytnúť tak príležitosť na katechézu.

44. Aby bolo možné preklad ľahšie prednášať v liturgii, je nevyhnutné, aby sa vyhlo výrazom, ktoré sú pri počúvaní mätúce alebo nejednoznačné, takže poslucháč by neporozumel ich významu.

45. Okrem toho, čo je stanovené v Poriadku omšových čítaní (*Ordo lectionum Missæ*), je treba pri príprave Lekcionára biblických čítaní v národnom jazyku zachovať nasledujúce normy:

a) State Svätého písma obsiahnuté v úvodných poznámkach (*Prænotanda*) Poriadku omšových čítaní (*Ordo lectionum Missæ*) sa musia presne zhodovať s prekladom rovnakých úryvkov v biblických čítaniach obsiahnutých v Lekcionári.

b) Podobne sa majú nadpisy uvedené pred čítaniami, ktoré vyjadrujú obsah, presne pridrižovať biblického prekladu použitého v samotnom čítaní, ak sa táto zhoda nachádza aj v Poriadku omšových čítaní (*Ordo lectionum missæ*).

³⁴ Porov. Posvätné ofícium, Liturgia hodín podľa rímskeho obradu, druhé typické vydanie 1985: *Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, č. 100-109.

³⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, Konštitúcia *Dei Verbum*, č. 22.

c) Rovnako slová stanovené v Poriadku omšových čítaní (*Ordo lectionum Missæ*) na začiatok čítania, nazvané „incipit“, sa majú čo najvernejšie zhodovať s biblickým prekladom v národnom jazyku, z ktorého boli prevzaté, a nemajú sa riadiť inými prekladmi. Čo sa týka takých prvkov, ktoré nepochádzajú z biblického textu, pri príprave Lekcionárov nech sú dôsledne preložené z latinčiny do národného jazyka, pokiaľ konferencia biskupov nepožiadala a nedostala predchádzajúce povolenie Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, ktorým by sa povolil iný spôsob začiatku čítaní.

3. Normy pre preklad iných liturgických textov

46. Vyššie stanovené normy a tie, ktoré sa týkajú Svätého písma, treba s potrebnými prispôbeniami uplatňovať aj na liturgické texty cirkevnej kompozície.

47. Hoci je potrebné, aby preklad prenášal trvalý poklad modlitieb vyjadrený v určitom jazyku, ktorý by bol zrozumiteľný v kultúrnom kontexte, pre ktorý je určený, treba si tiež byť vedomý, že pravá liturgická modlitba nie je vytváraná len charakterom kultúry, ale samotná prispieva k rozvoju tejto kultúry; preto nemôže byť prekvapením, že takýto jazyk sa niekedy odlišuje od bežnej reči. Liturgický preklad, ktorý berie náležite do úvahy autoritu a integritu originálneho textu, prispieva k vývoju sakrálneho národného jazyka, v ktorom slová, syntax a gramatika majú byť vlastné Božiemu kultu, hoci neprestanú mať silu a autoritu v každodennom jazyku, ako sa to stalo pri jazykoch národov evanjelizovaných pred dávnou dobou.

48. Texty na hlavné sviatky liturgického roku nech sú ponúknuté veriacim v ľahko zapamätateľnom preklade, aby tak mohli byť využité aj pri osobných modlitbách.

A. Slová

49. Je charakteristikou rímskej liturgickej tradície i tradície ostatných katolíckych obradov, že vo vlastných modlitbách majú ucelený systém slov a výrazov, potvrdených knihami Svätého písma a cirkevnou tradíciou, a predovšetkým spismi cirkevných otcov. Z tohto dôvodu spôsob prekladu liturgických kníh má zachovať súlad medzi samotným biblickým textom a liturgickými textami cirkevnej kompozície, ktoré obsahujú biblické výrazy alebo zmienky vyplývajúce z Biblie.³⁶ Pri preklade takýchto textov je potrebné, aby prekladateľ dodržiaval spôsob vyjadrovania vlastný prekladu Svätého písma už schváleného pre používanie v liturgii na územiach, pre ktoré je preklad určený. Zároveň sa treba postarať, aby sa vyhlo preťaženiu textu prostredníctvom ťažkopádneho prepracovania delikátnejších biblických alúzií.

50. Keďže liturgické knihy rímskeho obradu obsahujú mnoho dôležitých slov teologickej a duchovnej tradície rímskej Cirkvi, treba sa postarať, aby sa tento slovník zachoval, a aby sa nenahradil inými výrazmi, cudzími pre liturgické a katechetické používanie Božieho ľudu v konkrétnom kultúrnom a cirkevnom kontexte. Preto sa majú zvlášť dodržiavať nasledujúce princípy:

a) Pri preklade slov, ktoré majú zvláštny teologický význam, sa treba snažiť o patričnú zhodu medzi liturgickým textom a autoritou schváleným prekladom Katechizmu Katolíckej cirkvi do národného jazyka, ak taký preklad existuje alebo sa pripravuje do daného alebo veľmi príbuzného jazyka;

b) Ak by nebolo vhodné v liturgickom texte zachovať rovnaké slovo alebo výraz, aký sa nachádza v Katechizme, prekladateľ sa musí postarať, aby sa vyjadril plný doktrinálny a teologický zmysel, ktorý je obsiahnutý v slovách i v celom texte;

³⁶ Porov. PAVOL VI., Apoštolská exhortácia *Marialis cultus*, 11. február 1974, č. 30: AAS 66 (1974) 141-142.

c) Nech sa zachovávajú slová, ktoré sa postupne vyvinuli v určitom národnom jazyku na rozlíšenie jednotlivých liturgických služobníkov, posvätných nádob, náčinia a rúch od podobných osôb a vecí, ktoré sa každodenne používajú, a nech sa nenahrádzajú slovami, ktorým chýba takýto posvätný charakter;

d) Pri preklade veľmi významných slov treba zachovávať nemenné kritérium v rozličných častiach liturgie, pričom treba brať do úvahy normy uvedené nižšie v čl. 53.

51. Rozmanitosť slov v originálnom texte nech zodpovedá, pokiaľ je to možné, rozmanitosť v preklade. Napríklad, ak sa v národnom jazyku používa rovnaký výraz na preklad rôznych latinských slovies, ako *satiari*, *sumere*, *vegetari* a *pasci* na jednej strane, alebo podstatných mien ako *caritas* či *dilectio* na druhej strane, alebo tiež výrazov ako *anima*, *animus*, *cor*, *mens* a *spiritus*, opakovanie môže urobiť text nudným a oslabeným. Tak isto nedostatok v preklade rôznych spôsobov oslovenia Boha ako *Domine*, *Deus*, *Omnipotens aeternae Deus*, *Pater*, atď. alebo rôznych slov vyjadrujúcich prosbu, môže preklad urobiť monotónnym a ochudobniť bohatý a nádherný spôsob, ktorým sa v originálnom texte vyjadruje vzťah medzi veriacimi a Bohom.

52. Prekladateľ nech sa snaží zachovať „*denotatio*“, teda prvotný význam slov a výrazov, ktoré sa nachádzajú v originálnom texte rovnako ako „*connotatio*“, teda významový odtieň alebo ním vyvolané emócie, a tak zachovať text otvorený iným úrovňam významu, ktoré možno vyslovene chcel originálny text.

53. Vždy, keď má latinské slovo značnú dôležitosť a je ho ťažké presne preložiť do súčasného jazyka (ako slová *munus*, *famulus*, *consubstantialis*, *propitius*, atď.), sa môžu pri preklade použiť rôzne riešenia: vyjadriť ho jedným slovom alebo opisne, alebo vytvoriť nové slovo, prípadne upravené alebo prepísané upraveným pravopisom vzhľadom na originálny text (porovnaj vyššie čl. 21), alebo použiť už existujúce slovo s viacerými významami.³⁷

54. Pri prekladoch sa treba vyhnúť tendencii psychologizovať, čo sa stáva predovšetkým, ak sa nahrádzajú výrazy, ktoré pojednávajú o teologálnych čnostiach, inými, ktoré sa vzťahujú len na ľudské pocity. Čo sa týka slov alebo výrazov, ktorými sa vyjadruje teologický pojem osobitnej božej kauzality (vyjadrenej v latinčine napríklad slovami „*præsta ut...*“), treba sa vyhnúť ich nahradeniu slovami alebo výrazmi, ktoré vyjadrujú iba vonkajší a profánny druh pomoci.

55. Isté slová, ktoré sa na prvý pohľad zdajú byť použité v latinskom liturgickom texte z dôvodu metriky alebo pre iné motívy literárnej techniky, majú často v skutočnosti teologický význam, a teda v prekladoch, pokiaľ je to možné, musia byť zachované. Je nevyhnutné, aby výrazy, ktoré vyjadrujú aspekty tajomstiev viery a správny postoj kresťanského ducha, boli preložené s maximálnou presnosťou.

56. Výrazy, ktoré od počiatku patria do pokladu celej Cirkvi alebo jej väčšej časti, a iné, ktoré sa pridali k všeobecnému intelektuálnemu dedičstvu, nech sa v preklade, pokiaľ je to možné, doslovne zachovávajú, ako napríklad slová odpovede ľudu „*Et cum spiritu tuo*“ alebo výraz „*mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*“ v úkone kajúcnosti v *Ordo Missæ*.

B. Syntax, štýl a literárny druh

57. Osobitný charakter rímskeho obradu, ktorý dokáže skutočnosti vyjadriť stručne a výstižne, nech sa, pokiaľ je to možné, v preklade zachová. Okrem toho vo viacerých častiach liturgických kníh sa zdá veľmi vhodné preložiť ten istý výraz rovnakým spôsobom. Je potrebné zachovať nasledujúce princípy:

³⁷ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, č. 53: AAS 87 (1995) 308.

a) Spojenie medzi výrokmi, tak ako sa javí napríklad v podradovacích a vzťahných súvetiach, v usporiadaní slov a v rôznych typoch paralelizmu, nech sa v národnom jazyku, pokiaľ je to možné, vhodným spôsobom zachová.

b) Pri preklade slov, ktoré obsahuje originálny text, nech sa, pokiaľ je to možné, zachová rovnaká osoba, číslo a rod.

c) Nech sa zachová teologický význam slov, ktoré vyjadrujú kauzalitu, finalitu a konsekvenciu (ako *ut*, *ideo*, *enim* a *quia*), hoci sa použijú rôzne spôsoby vyjadrenia podľa jednotlivých jazykov.

d) Princípy uvedené vyššie (v čl. 51) týkajúce sa rozmanitosti slov, nech sa dodržia, pokiaľ je to možné, aj čo sa týka rozličnosti syntaxe a štýlu (napríklad pozícia slov vo vokatívne obracajúcich sa na Boha v kolekte).

58. Má sa zachovať literárny a rétorický druh rôznych textov rímskej liturgie.³⁸

59. Keďže liturgické texty sú na základe svojho charakteru určené na ústne ohlasovanie a počúvanie počas liturgického slávenia, sú im vlastné isté spôsoby vyjadrovania a líšia sa od bežného hovorového štýlu alebo od textov čítaných súkromne v tichosti; príkladom toho sú niektoré opakujúce sa a rozlíšiteľné vzory syntaxe a štýlu, vznešený alebo slávnostný spôsob, aliterácia a asonancia, živé a konkrétne obrazy, opakovanie, paralelizmus a kontrast, rytmus a lyrický impulz poetických kompozícií. Ak nie je možné v národnom jazyku použiť rovnaké stylistické prvky ako v originálnom texte (ako sa to často stáva v prípade aliterácie alebo asonancie), prekladateľ musí zabezpečiť želaný efekt týchto prvkov na poslucháča, čo sa týka námetu alebo kontrastu medzi pojмами alebo pátosu, atď. Je vhodné použiť, pokiaľ je to možné, všetky možnosti národného jazyka na úplné dosiahnutie tohto cieľa, nielen čo sa týka prejednávaneho predmetu, ale aj čo sa týka iných aspektov. V básnických textoch je vhodná väčšia flexibilita v preklade, aby sa zachovala funkcia danej literárnej formy pri vyjadrení obsahu textu. Napriek tomu výrazy, ktoré majú osobitný doktrinálny a duchovný význam alebo tie, ktoré sú zvlášť známe, nech sú preložené, pokiaľ je to možné, doslovne.

60. Veľká časť liturgických textov bola vytvorená, aby ju spieval celebrujúci kňaz, diakon, spevák, ľud alebo *schola cantorum*. Preto je vhodné preložiť text takým spôsobom, aby sa dal zhudobniť. Pri úprave textu kvôli zhudobneniu nech sa dáva plná pozornosť autorite textu samého, a teda, aby sa na uľahčenie spevu neparafrázovali texty prevzaté zo Svätého písma alebo odvodené z liturgie, ktoré už boli preskúmané (*recognitio*), a aby sa nenahradzovali hymnami považovanými za rovnocenné.³⁹

61. Texty určené na spev sú osobitne dôležité, lebo sprostredkovávajú veriacim zmysel dôstojnosti slávenia a prostredníctvom jednoty hlasov jasne ukazujú jednotu vo viere a v láske.⁴⁰ Hymny a spevy obsiahnuté v súčasných typických vydaniach predstavujú iba nepatrnú časť obrovského historického pokladu latinskej Cirkvi a je veľmi dôležité, aby sa zachovali v tlačných vydaniach v národných jazykoch, hoci uvedené vedľa iných, zložených priamo v národnom jazyku. Texty spevov skomponovaných v národnom jazyku by mali čerpať pokiaľ možno zo Svätého písma alebo z liturgického dedičstva.

62. Mnohé liturgické texty cirkevnej kompozície sú spojené s obradným úkonom vyjadreným osobitným postojom, gestom alebo použitím znaku. Preto pri príprave vhodného prekladu treba brať ohľad na okolnosti, ako je čas potrebný na recitovanie textu, jeho vhodnosť na recitovanie alebo na spev alebo na súvislé opakovanie, atď.

³⁸ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, č. 53: AAS 87 (1995) 308; porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 392.

³⁹ Porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 53, 57.

⁴⁰ Porov. JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Dies Domini*, č. 50: AAS 90 (1998) 745.

4. Normy pre osobitné druhy textov

A. Eucharistické modlitby

63. Vrchol celej liturgickej činnosti je slávenie omše, v ktorej eucharistická modlitba alebo anafora zaujíma prvé miesto.⁴¹ Preto musia byť schválené preklady eucharistických modlitieb pripravené so všetkou starostlivosťou, predovšetkým, čo sa týka sviatostných formúl, pre ktoré je stanovený zvláštny postup opísaný nižšie v čl. 85 – 86.

64. Prípadné neskoršie revízie prekladov nesmú bez potreby závažným spôsobom meniť už schválený text eucharistickej modlitby v národnom jazyku, ktorý si už veriaci postupne zapamätali. Vždy, keď sa považuje za potrebný úplne nový preklad, nech sa zachovávajú normy uvedené nižšie v čl. 74.

B. Krédo (*Symbolum*) alebo vyznanie viery

65. Krédo (*Symbolum*) alebo vyznanie viery má za cieľ umožniť, aby všetok zhromaždený Boží ľud odpovedal na Božie slovo ohlasované v čítaniach zo Svätého písma a vysvetľované prostredníctvom homílie, a aby vyjadrením viery formulou schválenou na používanie v liturgii potvrdzoval a vyznával veľké tajomstvá viery.⁴² Krédo (*Symbolum*) má byť preložené presnými výrazmi, ktoré mu vyhradila, pri zachovaní používania prvej osoby singuláru, tradícia latinskej Cirkvi, ktorá výslovne vyhlasuje: „vyznanie viery je odovzdávané v Symbole v mene celej Cirkvi, ktorá sa zjednocuje prostredníctvom viery.“⁴³ Okrem toho výraz „*carnis resurrectionem*“ sa má preložiť doslovne vždy, keď je v liturgii predpísané alebo sa môže použiť Apoštolské vyznanie viery (*Symbolum apostolorum*).⁴⁴

C. Úvodné poznámky (*Prænotanda*), rubriky a texty právneho charakteru

66. Všetky časti tej istej knihy musia byť preložené v rovnakom poriadku, v akom sú uvedené v latinskom texte typického vydania, bez vynechania *Institutio generalis*, *Prænotanda*, inštrukcií uvedených pred rôznymi obradmi, ako i osobitných rubriek, ktoré sú podporou celej štruktúry liturgie.⁴⁵ Rozlíšenie medzi rôznymi liturgickými funkciami a výrazy označujúce rôznych liturgických služobníkov, tak ako sa nachádzajú v rubrikách typického vydania, musia byť v preklade presne zachované podľa predchádzajúcich ustanovení v čl. 50c.⁴⁶

67. Tam, kde úvodné poznámky (*Prænotanda*) alebo iné texty typického vydania vyslovne vyžadujú úpravy alebo spresnenia zo strany konferencie biskupov, ako napríklad časti Misála, ktoré majú byť presnejšie definované konferenciou biskupov,⁴⁷ je dovolené vložiť tieto úpravy do textu pod podmienkou, že predtým boli preskúmané (*recognitio*) Apoštolskou stolicou. Kvôli ich povahe nie je v tomto prípade vhodné, aby boli tieto časti preložené presne tak, ako sú uvedené v typickom vydaní. Avšak treba sa zmieniť o schvaľovacích dekrétach

⁴¹ Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 78.

⁴² Porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 67.

⁴³ S. THOMAS AQUINAS, *Summa Theologiae*, IIa Hae, I, 9.

⁴⁴ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *Communicatio*, 2. december 1983: *Notitiae* 20 (1984) 181.

⁴⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 63b; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Deklarácia *De interpretationibus popularibus novorum textuum liturgicorum*, 15. september 1969: *Notitiae* 5 (1969) 333-334.

⁴⁶ Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV a iné, Inštrukcia *Ecclesiae de mysterio*, 15. august 1997, č. 1-3, 6-12: AAS 89 (1997) 861-865, 869-874.

⁴⁷ Porov. Rímsky misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 389.

konferencie biskupov, rovnako ako o následnom preskúmaní (*recognitio*) Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

68. Vo vydaniach v národnom jazyku treba na začiatku vložiť dekréty, ktorými boli vyhlásené kompetentným dikastériom Apoštolskej stolice typické vydania, podľa ustanovení uvedených v čl. 78. Tiež je potrebné vložiť dekréty potvrdzujúce preskúmanie (*recognitio*) prekladov zo strany Apoštolskej stolice alebo o nich urobiť zmienku uvedením dňa, mesiaca, roku a protokolárneho čísla dekrétu vydaného dikastériom. Keďže ide tiež o historické dokumenty, názvy dikastérií a iných organizmov Apoštolskej stolice sa majú preložiť presne podľa stavu vecí v deň vyhlásenia dokumentu a nemajú sa upravovať s ohľadom na súčasný názov toho istého alebo zodpovedajúceho organizmu.

69. Vydania liturgických kníh v národnom jazyku musia vo všetkých častiach zodpovedať názvami, poradím textov, rubrikami a číslovaním typickému vydaniu, iba ak by úvodné poznámky (*Prænotanda*) týchto kníh stanovovali niečo iné. Je treba navyše vložiť doplnky, schválené Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí, a to buď v prílohe alebo v dodatku, podľa toho, čo stanoví Apoštolská stolica.

III. PRÍPRAVA PREKLADU A VYTVORENIE KOMISIÍ

1. Spôsob prípravy prekladu

70. Na základe zverenia prípravy liturgických prekladov biskupom⁴⁸, touto osobitnou prácou sa poveruje liturgická komisia, ktorú povinne ustanovuje konferencia biskupov. Tam, kde taká komisia chýba, sa má príprava prekladu zveriť dvom alebo trom biskupom, expertom v liturgii, biblických štúdiách, filológii alebo hudbe.⁴⁹ Čo sa týka preskúmania a schválenia textov, každý jeden biskup musí považovať túto úlohu za záležitosť vážnu, bezprostrednú, slávnostnú a osobnú.

71. V krajinách, v ktorých sa používa viac jazykov, sa majú preklady vyhotoviť do jednotlivých národných jazykov a ich preskúmanie sa zverí zainteresovaným biskupom.⁵⁰ Predsa však konferencii biskupov, ako takej, prináleží právo a moc ohľadne všetkých úkonov spomenutých v tejto inštrukcii, ktoré sa týkajú konferencie; a teda prináleží celej konferencii biskupov schvaľovať texty a predkladať ich Apoštolskej stolici na preskúmanie (*recognitio*).

72. Biskupi, keď uskutočňujú im zverenú úlohu pripraviť preklady liturgických textov, majú sa starostlivo postarať o to, aby preklady boli viac výsledkom spoločnej práce ako práce jednej osoby alebo úzkej skupiny osôb.

73. Vždy, keď sa vydá latinské typické vydanie akejkoľvek liturgickej knihy, má sačas vypracovať preklad tejto knihy, ktorá sa má po povinnom schválení konferenciou biskupov poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí na preskúmanie (*recognitio*), podľa noriem stanovených touto inštrukciou s ohľadom na ďalšie právne normy.⁵¹ Ak ide len o úpravy časti latinského typického vydania alebo o vloženie niektorých nových prvkov, tieto zmeny musia byť úplne a verne vykonané vo všetkých následných vydaniach v národnom jazyku.

74. Je nevyhnutné, aby sa zachovala istá stabilita, pokiaľ je to možné, v postupných vydaniach v národnom jazyku. Časti, ktoré si má ľud zapamätať, zvlášť ak sa spievajú, sa môžu

⁴⁸ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 36; porov. Kódex kánonického práva, kán. 838 §3.

⁴⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 44; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 40b, 44: AAS 56 (1964) 885-886.

⁵⁰ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 40d: AAS 56 (1964) 886.

⁵¹ Porov. Kódex kánonického práva, kán. 838.

zmeniť iba zo spravodlivej a vážnej príčiny. Avšak, ak sa zistí, že je nevyhnutné vykonať zmeny preto, aby text zodpovedal normám tejto inštrukcie, bude vhodné, ak sa vykonajú všetky súčasne. Ak sa tak má stať, zverejnenie nového textu nech sprevádza primeraná doba katechézy.

75. Preklad liturgických kníh vyžaduje nielen výnimočný stupeň odbornosti, ale aj ducha modlitby a dôvery v Božiu pomoc, ktorý nie je určený len pre prekladateľov, ale pre samotnú Cirkev počas celého procesu, ktorý vedie k schváleniu stabilného a definitívneho textu. Ochoť nechať vlastnú prácu preskúmať a upraviť inými je podstatná vlastnosť, ktorú má mať každý, kto prijíma úlohu pripraviť preklad liturgických kníh. Navyše všetky preklady a texty zostavené v národnom jazyku, v čom sú zahrnuté aj úvodné poznámky (*Prænotanda*) a texty rubrik, majú byť bez mena autora, či ide o osobu alebo inštitúciu pozostávajúcu z viacerých osôb, ako sa to robí v typických vydaniach.⁵²

76. Pri uplatňovaní rozhodnutí Druhého vatikánskeho koncilu sa vo svetle skúsenosti takmer štyridsaťročnej koncilovej liturgickej obnovy ukázalo, že preklady liturgických textov – aspoň do najviac rozšírených jazykov – sú potrebné nielen pre biskupov, ktorí vedú partikulárne cirkvi, ale tiež pre samotnú Apoštolskú stolicu, aby mohla účinne vykonávať jej univerzálnu starostlivosť o veriach v Ríme a v celom svete. V skutočnosti v Rímskej diecéze, zvlášť v početných kostoloch a inštitúciách mesta, ktoré závisia od tejto diecézy alebo od organizmov Apoštolskej stolice, ako i pri aktivitách dikastérií rímskej kúrie a pápežských reprezentácií, sa často používajú hlavné jazyky aj v liturgických sláveniach. Preto sa uznalo za vhodné, aby sa v budúcnosti Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, čo sa týka spomenutých hlavných jazykov, viac podieľala na príprave prekladov.

77. Je navyše nevyhnutné vyhotoviť, čo sa týka hlavných jazykov, úplný preklad všetkých liturgických kníh v rozumnom časovom rozpätí. Preklady už skôr schválené *ad interim* sa majú vylepšiť alebo, podľa okolností, celé nanovo posúdiť, potom sa majú predložiť biskupom na ich definitívne schválenie podľa noriem tejto inštrukcie a následne majú byť odoslané Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí na preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskou stolicou.⁵³

78. Čo sa týka menej rozšírených jazykov schválených na liturgické používanie, je možné na základe pastoračných potrieb a so súhlasom Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, vyhotoviť preklady dôležitejších liturgických kníh. Jednotlivé knihy, ktoré sa takto vyberú, majú byť úplne preložené v zhode s čl. 66. Čo sa týka dekrétov, *Institutio generalis*, *Prænotanda* a inštrukcií, je dovolené ich vytlačiť v jazyku odlišnom od toho, ktorý sa používa pri slávení, len aby ho dobre rozumeli kňazi a diakoni, ktorí celebrujú v danom regióne. Je dovolené vytlačiť latinské znenie dekrétov ako doplnok ich prekladu alebo ako jeho náhrada.

2. Schválenie prekladu a žiadosť o preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskou stolicou

79. Schválenie liturgických textov, či už definitívne, *ad interim* alebo *ad experimentum*, sa musí vykonať dekrétom. Aby sa to legitímne vykonalo, je potrebné dodržať nasledovné:⁵⁴

a) Aby bol dekrét právoplatný, vyžadujú sa dve tretiny tajných hlasov spomedzi všetkých, ktorí v konferencii biskupov majú rozhodujúci hlas.

⁵² Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Deklarácia, 15. máj 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 153.

⁵³ Porov. JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Vicesimus quintus annus*, č. 20: AAS 81 (1989) 916.

⁵⁴ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 36; PAVOL VI., Apoštolský list *Sacram Liturgiam*, IX: AAS 56 (1964) 143; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Æcumenici*, č. 27-29: AAS 56 (1964) 883; CENTRÁLNA KOMISIA NA KOORDINOVANIE POKONCILOVÝCH PRÁC A INTERPRETÁCIU KONCILOVÝCH DEKRÉTOV, Responsum ad propositum dubium: AAS 60 (1968) 361; porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiam inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 302.

b) Všetky dokumenty, ktoré majú byť preskúmané Apoštolskou stolicou, vyhotovené v dvoch exemplároch, podpísané predsedom a sekretárom konferencie a náležite opatrené pečaťou, majú byť odoslané Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí. Tieto aktá majú obsahovať:

- i) mená biskupov alebo tých, ktorí sú im podľa práva rovní, prítomných na zasadaní,
- ii) správu (*relatio*) o rozhodnutiach, ktorá má obsahovať výsledok hlasovania o každom jednotlivom dekréte, počet hlasujúcich, počet súhlasných hlasov, zamietavých hlasov a tých, ktorí sa hlasovania zdržali.

c) Treba odoslať dve vyhotovenia liturgických textov preložených do národného jazyka; keď je to možné, tieto texty sa majú poslať aj na počítačovej diskete.

d) V osobitnej správe treba jasne uviesť:⁵⁵

- i) metódy alebo kritériá použité pri vyhotovovaní prekladu,
- ii) zoznam osôb, ktoré sa podieľali na jednotlivých etapách prác, s krátkym uvedením ich kvalifikácie a odbornosti,
- iii) treba jasne označiť úpravy vzhľadom na predchádzajúci preklad rovnakého vydania liturgickej knihy spolu s dôvodmi týchto zmien,
- iv) prehľad úprav, ktoré bolo nevyhnutné vykonať vzhľadom na typické vydanie v latinskom jazyku, rovnako ako dôvody týchto úprav s uvedením predchádzajúceho povolenia Apoštolskej stolice na vykonanie takých zmien.

80. Prax preskúmania (*recognitio*) všetkých prekladov liturgických textov Apoštolskou stolicou⁵⁶ prináša potrebnú garanciu, že preklad je autentický a zhodný s originálnymi textami a vyjadruje, a tiež podporuje opravdivý zväzok spoločenstva s nástupcom svätého Petra a jeho bratmi v biskupskej službe. Toto preskúmanie (*recognitio*) nie je len obyčajnou formalitou, ale úkonom správnej moci, nevyhnutne potrebným (v prípade, že chýba, úkony konferencie biskupov nemajú právnu silu), prostredníctvom ktorého môžu byť stanovené aj podstatné úpravy.⁵⁷ Teda nie je dovolené publikovať preložené liturgické texty alebo texty novej kompozície pre celebrantov alebo vo všeobecnosti pre ľud, ak chýba *recognitio*. Keďže je potrebné, aby sa *lex orandi* vždy zhodoval s *lex credendi*, a aby vyjadroval a posilňoval vieru kresťanského ľudu, liturgické preklady nemôžu byť hodné Boha, ak nevyjadrujú verne v národnom jazyku bohatstvo katolíckej náuky obsiahnutej v originálnom texte tak, aby sa posvätný jazyk prispôbil dogmatickému obsahu, ktorý odovzdáva.⁵⁸ Treba dodržať zásadu, podľa ktorej každá partikulárna cirkev má byť v zhode s univerzálnou Cirkvou nielen čo sa týka náuky viery a sviatostných znakov, ale aj vzhľadom na zvyky všeobecne prijaté z apoštolskej a nepretržitej tradície⁵⁹; z tohto dôvodu preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskou stolicou má za cieľ bdieť nad tým, aby samotné preklady, tak ako aj zákonne vykonané úpravy, neškodili jednote Božieho ľudu, ale ju vždy posilňovali.⁶⁰

81. *Recognitio* udelené Apoštolskou stolicou má byť uvedené v tlačenej vydaní spolu s vyhlásením „*concordat cum originali*“ podpísaným predsedom liturgickej komisie konfe-

⁵⁵ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 30: AAS 56 (1964) 883; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgari-bus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 302.

⁵⁶ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 36; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 20-21, 31: AAS 56 (1964) 882, 884; Kódex kánonického práva, kán. 838.

⁵⁷ Porov. PÁPEŽSKÁ KOMISIA NA REVÍZIU KÓDEXU PRÁVA, Acta: *Communicationes* 15 (1983) 173.

⁵⁸ Porov. PAVOL VI., Príhovor k členom a odborníkom Rady na vykonávanie Konštitúcie o posvätnéj liturgii, 13. október 1966: AAS 58 (1966) 1146; Príhovor k členom a odborníkom Rady na vykonávanie Konštitúcie o posvätnéj liturgii, 14. október 1968: AAS 60 (1968) 734.

⁵⁹ Rímsky misál, tretie typické vydanie, *Všeobecné smernice*, č. 397.

⁶⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Dogmatická konštitúcia o Cirkvi *Lumen Gentium*, č. 13; porov. JÁN PAVOL II., Apoštolský list motu proprio, *Apostolos suos*, 21. máj 1998, č. 22: AAS 90 (1998) 655-656.

rencie biskupov a s „*imprimatur*“ podpísaným predsedom samotnej konferencie.⁶¹ Dve vyhotovenia z každého vytlačeného vydania treba ešte k tomu poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.⁶²

82. Každá zmena liturgickej knihy, ktorá už bola schválená konferenciou biskupov a následne preskúmaná (*recognitio*) Apoštolskou stolicou, čo sa týka výberu textov z už publikovaných liturgických kníh alebo zmeny usporiadania textov, musí byť vykonaná podľa postupov stanovených v čl. 79 a noriem uvedených v čl. 22. Akýkoľvek iný postup môže byť v osobitných okolnostiach zvolený len na základe predpisov v štatútoch konferencie biskupov alebo v rovnocennej legislatíve, ktorá bola schválená Apoštolskou stolicou.⁶³

83. Pokiaľ ide o vydania liturgických kníh v národnom jazyku, schválenie konferencie biskupov a preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskou stolicou sú platné, len ak sú použité na teritóriu danej konferencie, a teda nemôžu byť použité na inom teritóriu bez súhlasu Apoštolskej stolice, okrem osobitných okolností spomenutých v čl. 18 a 76 a pri zachovaní tam stanovených noriem.

84. Kde konferencia biskupov nedisponuje finančnými zdrojmi alebo inými dostatočnými prostriedkami pre prípravu a tlač liturgických kníh, predseda konferencie oboznámi s touto situáciou Kongregáciu pre Boží kult a disciplínu sviatostí, ktorej prináleží stanoviť alebo schváliť iné riešenie, ako je publikovanie liturgických kníh spolu s inou konferenciou alebo prijatie už inde používaných kníh. Takéto povolenie je Apoštolskou stolicou dané len pre konkrétny prípad.

3. Preklad a schválenie sviatostných formúl

85. Čo sa týka prekladov sviatostných formúl, ktoré Kongregácia pre Boží kult musí predložiť na posúdenie Najvyššiemu veľkňazovi, je potrebné okrem nariadení, ktoré sa týkajú prekladov iných liturgických textov, dodržať aj nasledovné ustanovenia:⁶⁴

a) keď ide o anglický, francúzsky, nemecký, španielsky, taliansky a portugalský jazyk, celá dokumentácia má byť vyhotovená v jednom z týchto jazykov;

b) ak sa preklad odlišuje od už preloženého a schváleného textu v národnom jazyku, treba uviesť dôvody tejto zmeny;

c) predseda a sekretár konferencie biskupov musia potvrdiť, že preklad bol schválený konferenciou biskupov.

86. Ak ide o menej rozšírené jazyky, treba vykonať všetko podľa vyššie spomenutých nariadení. Avšak dokumenty treba vyhotoviť s veľkou pozornosťou v jednom z vyššie uvedených jazykov, ktoré sú viacej rozšírené, tak aby bol vyjadrený význam každého jednotlivého slova národného jazyka. Predseda a sekretár konferencie biskupov potvrdia autenticitosť tohto prekladu potom, čo si vypočuli mienku hodnoverných odborníkov, ak je to potrebné.⁶⁵

⁶¹ Porov. Kódex kánonického práva, kán. 838 §3.

⁶² Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 302.

⁶³ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 300-302.

⁶⁴ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta*, 25. október 1973: AAS 66 (1974) 98-99; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 300-302.

⁶⁵ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta*, 25. október 1973: AAS 66 (1974) 98-99; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis*, 5. jún 1976: *Notitiæ* 12 (1976) 300-302.

4. Jednotné znenie liturgických textov

87. Odporúča sa, aby existovala iba jediná verzia kníh a iných liturgických textov pre každý národný jazyk na základe dohody medzi biskupmi regiónov, v ktorých sa daný jazyk používa.⁶⁶ Ak by sa to kvôli rozličným okolnostiam ukázalo nemožné, musí sa každá konferencia biskupov, po predchádzajúcej porade s Apoštolskou stolicou, rozhodnúť medzi úpravou existujúceho prekladu alebo prípravou nového prekladu. V oboch prípadoch vyžadujú dokumenty preskúmanie (*recognitio*) zo strany Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

88. Ak ide o *Ordo Missæ* a časti posvätnéj liturgie, ktoré zahŕňajú priamu účasť ľudu, v každom jazyku treba vyhotoviť iba jeden preklad⁶⁷, pokiaľ sa v osobitných prípadoch nerozhodne inak.

89. Texty, ktoré sú podľa noriem uvedených v čl. 87 – 88 spoločné pre viaceré konferencie biskupov, majú byť zvyčajne schválené každou konferenciou, ktorá ich bude používať, skôr, ako získajú potvrdenie od Apoštolskej stolice.⁶⁸

90. Pri zachovaní potrebnej úcty voči rozličným katolíckym tradíciám a voči princípom a normám uvedeným v tejto inštrukcii, je veľmi vhodné, aby existovalo isté spojenie a koordinácia, ak je to možné, medzi prekladmi určenými na všeobecné používanie v rôznych rítoch Katolíckej cirkvi, hlavne čo sa týka textov Svätého písma. Biskupi latinskej Cirkvi nech postupujú v duchu úctivej a bratskej spolupráce.

91. Podobný súlad sa tiež žiada s partikulárnymi nekatolíckymi východnými cirkvami alebo s autoritami protestantských cirkevných spoločenstiev⁶⁹, ak nejde o liturgický text, ktorý sa týka stále prejednávanych doktrinálnych otázok, a pod podmienkou, že cirkvi alebo cirkevné spoločenstvá majú dostatočný počet členov a že tí, s ktorými sa konzultuje, skutočne zastupujú tieto cirkevné spoločenstvá. Aby sa medzi veriacimi vyhlo akémukoľvek riziku pohoršenia alebo zmätenia, Katolícka cirkev si pri týchto dohodách, a taktiež v civilnom práve, musí zachovať úplnú slobodu konania.

5. Zmiešané komisie

92. Aby sa jednota zachovala aj v liturgických knihách preložených do národných jazykov a aby sa nemiňali nadarmo prostriedky a sily Cirkvi, Apoštolská stolica podporuje, spomedzi možných riešení, vytvorenie zmiešaných komisií, čiže komisií, na ktorých práci sa podieľa viacero konferencií biskupov.⁷⁰

93. Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí zriaďuje zmiešanú komisiu tohto typu, ak o to žiadajú zainteresované konferencie biskupov; komisia sa riadi štatútom schváleným

⁶⁶ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Normæ *De unica interpretatione textuum liturgicorum*, 6. február 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 84-85; porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 40c: AAS 56 (1964) 886.

⁶⁷ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Normæ *De unica interpretatione textuum liturgicorum*, 6. február 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 84-85.

⁶⁸ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Normæ *De unica interpretatione textuum liturgicorum*, 6. február 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 85.

⁶⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Dei Verbum*, č. 22; Kódex kánonického práva, kán. 825 §2; PÁPEŽSKÁ KOMISIA NA PODPORU JEDNOTY KREŠŤANOV, *Directorium Œcumenicum*, 25. marec 1993, č. 183-185, 187: AAS 85 (1993) 1104-1106; porov. Kódex kánonov východných cirkví, kán. 655 §1.

⁷⁰ Porov. RADA NA USKUTOČŇOVANIE KONŠTITÚCIE O POSVÄTNEJ LITURGIÍ, *Ep. Præsidis*, 16. október 1964: *Notitiæ* 1 (1965) 195; PAVOL VI., Príhovor k prekladateľom liturgických textov do ľudových jazykov, 10. november 1965: AAS 57 (1965) 969; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Normæ *De unica interpretatione textuum liturgicorum*, 6. február 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 84-85.

Apoštolskou stolicou.⁷¹ Aj keď sa vyžaduje, čo sa týka požiadavky na vznik a tvorbu štatútov, aby každá jednotlivá konferencia biskupov, ktorá má podiel v komisii, prijala toto rozhodnutie skôr, ako sa príslušná požiadavka odošle Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí, predsa sa však z dôvodu veľkého počtu konferencií a času potrebného na hlasovanie alebo z dôvodu osobitnej pastoračnej potreby, ak to považuje to isté dikastérium za vhodné, nevylučuje, aby boli štatúty pripravené a schválené samotným dikastériom, po vypočutí mienky, pokiaľ je to možné, aspoň niektorých zainteresovaných biskupov.

94. Zmiešaná komisia poskytuje kvôli svojmu osobitnému charakteru podporu biskupom a nenahrádza ich vzhľadom na ich pastoračné poslanie a vzťahy s Apoštolskou stolicou.⁷² Zmiešaná komisia nie je niekým tretím, ktorý by sa vkladal medzi Apoštolskú stolicu a konferencie biskupov a nemá byť považovaná za prostriedok komunikácie medzi nimi. Členovia komisie sú vždy biskupi alebo tí, čo sú biskupom podľa práva rovní. Je úlohou biskupov riadiť komisiu, keďže sú jej členmi.

95. Je vhodné, ak sú medzi biskupmi, ktorí sa podieľajú na práci zmiešanej komisie, aspoň niektorí zodpovední za liturgickú oblasť v ich vlastných konferenciách, ako napríklad predseda liturgickej komisie danej konferencie.

96. Takáto komisia, pokiaľ je to možné, vykonáva svoju úlohu s pomocou liturgických komisií z rôznych zainteresovaných konferencií biskupov, čo sa týka odborníkov, technických prostriedkov a administratívnej pomoci. Bude postupovať predovšetkým koordinovaním práce tak, že napríklad prvú schému prekladu pripraví liturgická komisia jednej konferencie biskupov a tá je potom, aj z dôvodu rozdielnosti výrazov používaných v rovnakom jazyku na rozličných teritóriách, zdokonaľovaná ďalšími komisiami.

97. Je vhodné, aby sa aspoň niektorí biskupi zúčastnili na jednotlivých etapách práce, kým sa definitívny text predloží na preskúmanie a schválenie plenárnemu zasadaniu konferencie biskupov a kým ho sám predseda konferencie, ktorý ho musí spolu so sekretárom podpísať, odošle na preskúmanie (*recognitio*) Apoštolskej stolici podľa noriem práva.

98. Zmiešané komisie sa zároveň majú obmedziť na texty typických vydaní, vylúčiť teoretické otázky nesúvisiace priamo s touto prácou a nemajú udržiavať vzťahy s inými zmiešanými komisiami ani tvoriť nové texty.

99. Ostáva veľká potreba zriadiť komisie posvätnéj liturgie, sakrálnej hudby a sakrálneho umenia podľa noriem práva v každej diecéze a území konferencie biskupov.⁷³ Každá z nich má vykonávať priamo svoje vlastné úlohy a nemá žiadnym spôsobom svoje kompetencie presúvať na zmiešanú komisiu.

100. Všetci hlavní spolupracovníci každej zmiešanej komisie, ktorí nie sú biskupmi a ktorým bola komisiou stabilne zverená táto úloha, potrebujú pred začiatkom práce prehlásenie „*nihil obstat*“ od Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, ktorá preskúma ich akademické tituly, potvrdenia ich kompetencie a rovnako odporúčanie svojich diecéznych biskupov. V štatútoch, ktoré sa majú vytvoriť podľa vyššie uvedeného čl. 93, sa bližšie stanoví, akým spôsobom treba žiadať „*nihil obstat*“.

101. Všetci, vrátane odborníkov, majú vykonávať svoju prácu bez uvedenia mena a pri zachovaní diskretnosti, a ak nie sú biskupmi, majú byť zaviazaní týmito podmienkami dohodou.

102. Je tiež vhodné, aby sa v pravidelných intervaloch stanovených štatútmí obmieňali úlohy členov, spolupracovníkov a odborníkov. Na základe potrieb jednotlivých komisií, ktoré

⁷¹ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 23c: AAS 56 (1964) 882; Kódex kánonického práva, kán. 94, 117, 120; porov. JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus*, 28. jún 1988, čl. 65: AAS 80 (1988) 877.

⁷² Porov. JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Apostolos suos*, 21. máj 1998, č. 18-19: AAS 90 (1998) 653-654.

⁷³ Porov. PIUS XII., Encyklika *Mediator Dei*, 20. november 1947: AAS 39 (1947) 561-562; porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 44-46; PAVOL VI., Apoštolský list *Sacram Liturgiam*: AAS 56 (1964) 141; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 44-46: AAS 56 (1964) 886-887.

by sa mohli vynoriť v priebehu prác, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí môže, ak bude o to požiadaná, predĺžiť určitým členom, spolupracovníkom alebo odborníkom prostredníctvom indultu mandát daný štatútmi.

103. Čo sa týka už jestvujúcich zmiešaných komisií, ich štatúty musia byť preskúmané podľa normy v čl. 93 a na základe ďalších ustanovení tejto inštrukcie do dvoch rokov od začiatku jej platnosti.

104. Pre dobro veriacich si Apoštolská stolica vyhradzuje právo pripraviť a schváliť pre používanie v liturgii preklady v akomkoľvek jazyku.⁷⁴ Avšak, hoci je niekedy potrebné, aby Apoštolská stolica zasahovala do prípravy prekladov prostredníctvom Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, stále prináleží príslušnej konferencii biskupov ich schválenie na používanie v liturgii v hraniciach daného cirkevného teritória, iba ak by bolo zo strany Apoštolskej stolice v schvaľovanom dekréte prekladu výslovne uvedené niečo iné. Následne má konferencia poslať Apoštolskej stolici na preskúmanie (*recognitio*) schvaľovací dekrét pre jej územie spolu so samotným textom podľa noriem tejto inštrukcie a iných právnych predpisov.

105. Z dôvodov uvedených v čl. 76 a 84 a kvôli iným naliehavým pastoračným potrebám sa zriaďujú dekrétom Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí komisie, rady, výbory a pracovné skupiny, ktoré podliehajú priamo Apoštolskej stolici, aby sa zaoberali prekladmi jednej alebo viacerých liturgických kníh do jedného alebo viacerých jazykov. V tomto prípade sa v hraniciach možností vypočuje názor aspoň niektorých zainteresovaných biskupov.

6. Tvorba nových liturgických textov v národnom jazyku

106. Čo sa týka tvorby nových liturgických textov zostavených v národných jazykoch, ktoré budú prípadne pridané k prekladu latinských textov typického vydania, nech sa zachovajú už platné normy, zvlášť tie, ktoré obsahuje inštrukcia *Varietates legitimæ*.⁷⁵ Každá konferencia biskupov má ustanoviť jednu alebo viac komisií pre tvorbu textov alebo na štúdium spôsobu ich primeranej úpravy. Texty, ktoré takto vzniknú, sa majú pred tým, ako budú publikované v akejkoľvek knihe určenej pre celebranta alebo všeobecne pre veriacich, poslať na preskúmanie (*recognitio*) Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.⁷⁶

107. Treba si byť vedomý, že tvorba nových textov modlitieb alebo rubriek nie je cieľom sama o sebe, ale má sa podniknúť len na základe osobitných kultúrnych alebo pastoračných potrieb. Z tohto dôvodu táto úloha prináleží výslovne miestnym a národným liturgickým komisiám a v žiadnom prípade nie komisiám, o ktorých sa hovorí v čl. 92 – 104. Nové texty vytvorené v národnom jazyku, ako aj ďalšie úpravy, ktoré sú dovolené vykonané, nesmú obsahovať nič protirečiace funkcii, zmyslu, štruktúre, štýlu, teologickému obsahu alebo tradičnému slovníku, ako ani iným dôležitým vlastnostiam textov, ktoré sa nachádzajú v typických vydaniach.⁷⁷

108. Liturgické spevy a hymny majú osobitnú dôležitosť a účinnosť. Predovšetkým v nedeľu, „Deň Pána“, spevy veriaceho ľudu, zhromaždeného na slávenie svätej omše, nevyjadrujú autentický obsah liturgie o nič menej ako modlitby, čítania a homília, keďže podnecujú zmysel spoločenstva vo viere a v láske.⁷⁸ Ak sú veriacimi dostatočne používané, majú ostať

⁷⁴ Kódex kánonického práva, kán. 333, 360; JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Pastor Bonus*, 28. jún 1988, čl. 62-65: AAS 80 (1988) 876-877; porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, List predsedom konferencií biskupov *De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta*, 25. október 1973, č. 1: AAS 66 (1974) 98.

⁷⁵ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994: AAS 87 (1995) 288-314.

⁷⁶ Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Varietates legitimæ*, 25. január 1994, č. 36: AAS 87 (1995) 302.

⁷⁷ Porov. Rímsky Misál, tretie typické vydanie: *Všeobecné smernice*, č. 398.

⁷⁸ JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Dies Domini*, 31. máj 1998, č. 40, 50: AAS 90 (1998) 738, 745.

stabilné, čím sa vyhne zmäteniu medzi ľuďmi. Do piatich rokov od vydania tejto inštrukcie, konferencie biskupov, s nevyhnutnou spolupracou s dotknutými národnými a diecéznymi komisiami a s inými odborníkmi, majú pripraviť vydanie direktória alebo zoznamu textov určených na liturgický spev. Tento zoznam má byť z dôvodu potrebného preskúmania (*recognitio*) odoslaný Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

IV. VYDÁVANIE LITURGICKÝCH KNÍH

109. Z liturgických kníh rímskeho obradu, ktoré obsahujú len latinský text, sa nazýva „typické vydanie“ to, ktoré bolo publikované dekrétom kongregácie kompetentnej v danom čase.⁷⁹ Typické vydania publikované pred touto inštrukciou boli vydávané prostredníctvom vaticánskej tlačiarne *Typis Polyglottis Vaticanis* alebo prostredníctvom vaticánskeho vydavateľstva *Libreria Editrice Vaticana*; v budúcnosti budú vytlačené tlačiarňou *Tipografia Vaticana* a vydavateľské práva budú vyhradené pre vydavateľstvo *Libreria Editrice Vaticana*.

110. Normy tejto inštrukcie, čo sa týka všetkých práv, sa vzťahujú na typické vydania, ktoré boli alebo budú publikované, či ide o celú knihu alebo jej časť: menovite vydania *Missale Romanum*, *Ordo Missæ*, *Lectionarium Missalis Romani*, *Evangeliarium Missalis Romani*, *Missale parvum* vyňatý z Rímskeho misála a Lekcionára, *Passio Domini Nostri Iesu Christi*, *Liturgia Horarum*, *Rituale Romanum*, *Pontificale Romanum*, *Martyrologium Romanum*, *Collectio Missarum et Lectionarium de Beata Maria Virgine*, *Graduale Romanum*, *Antiphonale Romanum* a iných kníh gregoriánskeho spevu alebo vydania kníh rímskeho obradu, ktoré sa vydávajú ako typické vydania prostredníctvom dekrétu, ako napríklad *Cæremoniale Episcoporum* a *Calendarium Romanum*.

111. Čo sa týka liturgických kníh rímskeho obradu vydaných ako typické vydania pred alebo po Druhom vaticánskom koncile prostredníctvom dekrétu kongregácií kompetentných v danom čase, Apoštolská stolica si vyhradzuje a drží autorské práva, nazývané „copyright“, prostredníctvom Správy majetkov Apoštolskej stolice (*Administratio Patrimonii*) alebo v jej mene a s jej mandátom prostredníctvom vydavateľstva *Libreria Editrice Vaticana*. Udeľovanie povolení na dotlač však prináleží Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

112. Vydania liturgických kníh rímskeho obradu sa nazývajú „*iuxta typicam*“, ak ide o knihy v latinskom jazyku, ktoré pripraví vydavateľ po publikovaní typického vydania na základe povolenia Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

113. Čo sa týka vydaní „*iuxta typicam*“ určených na používanie v liturgii, právo vytlačiť knihy, ktoré reprodukovujú len latinský text, je rezervované pre vydavateľstvo *Libreria editrice vaticana* a pre tie vydavateľstvá, ktorým Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí dala výslovnú autorizáciu prostredníctvom zmluvy, iba ak by z noriem samotného typického vydania vyplývalo niečo iné.

114. Právo prekladať liturgické knihy rímskeho obradu do národného jazyka alebo ich len schváliť podľa práva pre používanie v liturgii a publikovať ich pre svoje teritórium patrí výlučne konferencii biskupov, s ohľadom na právo preskúmania (*recognitio*)⁸⁰ a autorské práva Apoštolskej stolice, ktoré sú stanovené v tejto inštrukcii.

115. Čo sa týka vydaní liturgických kníh preložených do národného jazyka, ktoré sú vlastníctvom danej konferencie biskupov, vydavateľské právo je vyhradené vydavateľom, ktorým to spomenutá konferencia biskupov vyslovene povolila na základe zmluvy v zhode s civilným právom a platnou právnou praxou ohľadom vydávania kníh v každej krajine.

116. Aby vydavateľ mohol vytlačiť vydanie „*iuxta typicam*“, určené pre používanie v liturgii, musí:

⁷⁹ Porov. Kódex kánonického práva, kán 838 §2.

⁸⁰ Porov. Kódex kánonického práva, kán. 838 §3.

a) ak ide o knihy obsahujúce len latinský text, musí zakaždým získať povolenie Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, potom uzavrieť dohodu, v ktorej budú špecifikované podmienky pre publikovanie spomínaných kníh, so Správou majetkov Apoštolskej stolice (*Administratio Patrimonii Sedis Apostolicæ*) alebo s vydavateľstvom *Libreria Editrice Vaticana*, ktoré koná v mene a s mandátom Správy majetkov;

b) ak ide o knihy obsahujúce text v národnom jazyku, získať súhlas, podľa okolností, od predsedu konferencie biskupov, inštitútu alebo komisie, ktorá na základe povolenia Svätej stolice pôsobí v mene viacerých konferencií, a rovnako sa dohodnúť na podmienkach pre publikovanie daných kníh, podľa noriem práva, ktoré sú v danej krajine v platnosti;

c) ak ide o knihy, ktoré obsahujú predovšetkým text v národnom jazyku, ale tiež vo väčšej miere latinský text, pre latinskú časť treba zachovať normy uvedené v čl. 116a.

117. Vydavateľské a autorské práva na všetky preklady liturgických textov alebo aspoň práva v oblasti civilnej legislatívy, ktoré sú nevyhnutné pre zachovanie úplnej slobody pri vydávaní a úprave textov, majú ostať konferenciám biskupov alebo ich liturgickým komisiám.⁸¹ Ten istý organizmus nech použije všetky opatrenia umožnené právom, ktoré sú nevyhnutné na zamedzenie a nápravu neoprávneného použitia textov.

118. Tam, kde autorské právo na preklad liturgických textov do národného jazyka vlastní spoločne viaceré konferencie biskupov, má byť vyhotovená licenčná dohoda pre jednotlivé konferencie, aby mohla, pokiaľ je to možné, každá konferencia spravovať danú vec podľa noriem práva. Inak môže byť Apoštolskou stolicou, po predchádzajúcej porade s biskupmi, vytvorený orgán na túto správu.

119. Zhoda liturgických kníh s typickým vydaním schváleným pre používanie v liturgii, ak ide o text vyhotovený iba v latinčine, má byť potvrdená Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí; ak však ide o text v národnom jazyku alebo, ak ide o prípad uvedený v čl. 116c, je potrebné získať potvrdenie ordinára miesta, kde sa knihy vydávajú.⁸²

120. Knihy určené pre ľud, ktoré obsahujú texty v národnom jazyku, majú byť vyznačené takou dôstojnosťou, aby samotný vonkajší vzhľad knihy privádzal veriacich k väčšej úcte voči Božiemu slovu a posvätným veciam.⁸³ Je preto nevyhnutné, aby sa v čo najkratšom možnom čase prekonala dočasná fáza charakterizovaná letákmi alebo brožúrkami všade, kde existujú. Všetky knihy určené na používanie celebrujúcimi kňazmi alebo diakonmi majú byť dostatočne veľkých rozmerov, aby sa mohli rozlíšiť od kníh určených na súkromné používanie veriacich. Treba z nich odstrániť prehnaný prepych, ktorý by nevyhnutne zvyšoval cenu týchto kníh, ktorá by sa niekomu mohla zdať prehnaná. Ilustrácie obálky a vo vnútri knihy majú byť vyhotovené vznešeným a zároveň jednoduchým štýlom, ktorý nech má trvalú a všeobecnú povahu v danom kultúrnom kontexte.

121. Taktiež pri vydávaní pastoračných pomôcok pre súkromné používanie veriacich, ktoré majú za úlohu napomáhať ich účasť na liturgickom slávení, vydavatelia musia brať do úvahy autorské práva:

a) Svätej stolice, ak ide o latinský text alebo gregoriánsku hudbu vydanú v spevníkoch pred alebo po Druhom vatikánskom koncile s výnimkou tých, ktoré je alebo bude všeobecne povolené použiť všetkým;

b) konferencie biskupov alebo viacerých konferencií biskupov spoločne, ak ide o text v národnom jazyku a o hudbu vytlačenú v tom istom texte, ktoré sú vlastníctvom konferencie alebo konferencií.

⁸¹ POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, Declaratio, 15. máj 1970: *Notitiæ* 6 (1970) 153.

⁸² Porov. Kódex kánonického práva, kán. 826 §2; porov. tiež vyššie č. 111.

⁸³ Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY EKUMENICKÝ KONCIL, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 122; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, Inštrukcia *Inter Œcumenici*, č. 40e: AAS 56 (1964) 886.

Pre tento typ publikácií, zvlášť ak sú publikované vo forme kníh, je nevyhnutná autorizácia diecézneho biskupa podľa normy práva.⁸⁴

122. Treba sa postarať o to, aby sa pri výbere vydavateľov, ktorým sa zverí publikovanie liturgických kníh, odmietli tí, ktorých vydané knihy sa nezdarujú byť v zhode s duchom a normami katolíckej tradície.

123. Čo sa týka textov pripravovaných v zhode s partikulárnymi cirkvami a cirkevnými spoločenstvami oddelenými od plného spoločenstva so Svätou stolicou je potrebné, aby si katolícki biskupi a Apoštolská stolica uchovali plné právo na vykonanie zmien a úprav, ktoré môžu byť považované za potrebné pre ich používanie medzi katolíkmi.

124. Podľa úsudku konferencie biskupov, brožúrky a letáky s liturgickými textami, ktoré sú určené pre veriacich, môžu byť vyňaté zo všeobecného pravidla, že liturgické knihy pripravené v národnom jazyku musia obsahovať všetko, čo sa nachádza v latinskom typickom texte alebo typickom vydaní. Čo sa týka oficiálnych vydaní určených na používanie kňazom, diakonom alebo kompetentným laickým služobníkom, musia sa zachovať normy spomenuté vyššie v čl. 66 – 69.⁸⁵

125. Okrem toho, čo obsahuje alebo predpokladá typické vydanie alebo je osobitne uvedené v tejto inštrukcii, nesmie byť k vydaniu v národnom jazyku pridaný žiaden text bez predchádzajúceho schválenia Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

V.

PREKLAD VLASTNÝCH LITURGICKÝCH TEXTOV (PROPRIÁ)

1. Diecézne propriá

126. Pri príprave prekladu textov diecézneho propriá, schváleného Apoštolskou stolicou ako „typické“, je potrebné dodržať nasledujúce ustanovenia:

a) preklad má byť vykonaný diecéznou liturgickou komisiou⁸⁶ alebo inou komisiou ustanovenou diecéznym biskupom na tento účel a potom má byť schválený diecéznym biskupom po porade s klérom a odborníkmi v danej veci;

b) preklad nech sa predloží na preskúmanie (*recognitio*) Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí zároveň s tromi exemplármi typického textu spolu s prekladom;

c) navyše treba vyhotoviť správu (*relatio*), ktorá má obsahovať:

i) dekrét, ktorým Apoštolská stolica schválila typický text,

ii) metódy a kritériá použité pri preklade,

iii) zoznam osôb, ktoré sa zúčastnili práce v rôznych etapách spolu s krátkym popisom ich odbornosti, špecializácie a akademických titulov;

d) ak ide o menej rozšírené jazyky, príslušná konferencia biskupov musí potvrdiť, že text bol presne preložený do daného jazyka, ako je to uvedené vyššie v čl. 86.

127. Vo vytlačených textoch sa musia nachádzať dekréty, ktorými Apoštolská stolica potvrdila preskúmanie (*recognitio*) prekladov alebo sa aspoň má urobiť zmienka, že preskúmanie (*recognitio*) bolo vykonané, spolu s uvedením dňa, mesiaca, roku a protokolárneho čísla dekrétu dikastéria v súlade s normami uvedenými v čl. 68. Dve vyhotovenia vytlačených textov treba poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

⁸⁴ Kódex kánonického práva, kán. 826 §3.

⁸⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 63b; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT, *Declaratio De interpretationibus popularibus novorum textuum liturgicorum*, 15. september 1969: *Notitiae* 5 (1969) 333-334.

⁸⁶ Porov. PIUS XII., Encyklika *Mediator Dei*, 20. november 1947: AAS 39 (1947) 561-562; DRUHÝ Vatikánsky ekumenický koncil, Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium*, č. 45.

2. Propriá rehoľných rodín

128. Pri príprave prekladu textov liturgického propriá rehoľnej rodiny (teda inštitútu zasväteného života, spoločnosti apoštolského života alebo iných združení a skupín zákonne schválených, ktoré ich majú právo používať) schválených Apoštolskou stolicou ako „typické“, treba zachovať nasledujúce nariadenia:

a) preklad má vyhotoviť generálna liturgická komisia alebo iná komisia zriadená na tento účel najvyšším predstaveným alebo aspoň s mandátom provinciálneho predstaveného a potom má byť schválený najvyšším predstaveným s rozhodujúcim hlasom jeho konzília, po porade, podľa možnosti, s odborníkmi a vhodnými členmi inštitútu alebo spoločnosti;

b) preklad má byť predložený na preskúmanie (*recognitio*) Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí zároveň s troma exemplármi typického textu spolu s prekladom;

c) navyše má byť vypracovaná správa (*relatio*), ktorá má obsahovať:

i) dekrét, ktorým Apoštolská stolica schválila typický text,

ii) metódy a kritériá použité pri preklade,

iii) zoznam osôb, ktoré sa zúčastnili práce v rôznych etapách spolu s krátkym popisom ich odbornosti, špecializácie a akademických titulov;

d) ak ide o menej rozšírené jazyky, konferencia biskupov musí potvrdiť, že text bol presne preložený do daného jazyka, ako je to uvedené vyššie v čl. 86;

e) pre rehoľné rodiny diecézneho práva je treba uplatniť predchádzajúce ustanovenia s tou úpravou, že text má byť Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí poslaný diecéznym biskupom spolu s úsudkom o jeho schválení.

129. V liturgických propriách rehoľných rodín má byť použitý preklad Svätého písma schválený pre používanie v liturgii v danom jazyku a na danom teritóriu podľa normy práva. Ak sa to zdá zložité, nech sa vec predloží Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

130. Vo vytlačených textoch sa musia nachádzať dekréty, ktorými Apoštolská stolica potvrdila preskúmanie (*recognitio*) prekladov alebo sa aspoň má urobiť zmienka, že preskúmanie (*recognitio*) bolo vykonané, spolu s uvedením dňa, mesiaca, roku a protokolárneho čísla dekrétu dikastéria v súlade s normami uvedenými v čl. 68. Dve vyhotovenia vytlačených textov treba poslať Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

ZÁVER

131. Schválenie udelené v minulosti jednotlivým liturgickým prekladom ostáva v platnosti, aj keď použitý princíp alebo kritérium sa líši od tých, ktoré sú uvedené v tejto inštrukcii. Avšak odo dňa zverejnenia tejto inštrukcie začína nová etapa, čo sa týka vykonávania úprav alebo nového prehodnotenia zavedenia národného jazyka do používania v liturgii, ako aj revidovania už vyhotovených prekladov do národných jazykov.

132. Do piatich rokov od zverejnenia tejto inštrukcie sú predsedovia konferencií biskupov a najvyšší predstavení rehoľných rodín a právne rovnocenných inštitútov povinní predložiť Kongregácii pre Boží kult a disciplínu sviatostí kompletnú správu o liturgických knihách v národnom jazyku, ktoré sa používajú na ich území alebo v inštitúte.

133. Normy stanovené touto inštrukciou sú plne platné pre úpravu existujúcich prekladov a treba dbať na to, aby sa takéto úpravy následne neodkladali. Toto nové úsilie, ako sa dúfa, poskytne stabilitu v živote Cirkvi a zároveň položí pevný základ na podporu liturgického života Božieho ľudu a na vykonanie intenzívnej obnovy katechézy.

Táto inštrukcia bola pripravená Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí z poverenia Najvyššieho veľkňaza udeleného prostredníctvom listu Jeho Eminencie kardinála štátneho sekretára z 1. februára 1997 (prot. č. 408.304) a Najvyšší veľkňaz Ján Pavol II. ju

osobne schválil a potvrdil svojou autoritou pri audiencii udelenej dňa 20. marca 2001 Jeho Eminencii kardinálovi štátnemu sekretárovi a nariadil, aby bola zverejnená a aby vstúpila do platnosti 25. apríla toho istého roku.

Z budovy Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí 28. marca 2001.

Jorge A. kardinál Medina Estévez
prefekt

+ Francesco Pio Tamburrino
arcibiskup sekretár

Originál: *Acta Apostolicæ Sedis* 93 (2001) 685 – 726

Preklad z latinčiny: Mgr. Andrej Krivda, s použitím prekladu sr. M. Klaudie Brajerovej
SDR – Liturgický inštitút Jána Jaloveckého, Košice

Jazyková úprava: Mgr. Erika Brezánska

Poznámka redakcie: Preklad nebol potvrdený Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí, má len informatívny charakter

Text prevzatý z: *Liturgia. Časopis pre liturgickú obnovu* 20 (2010) 106 – 144